

Ensamstående - men inte ensam

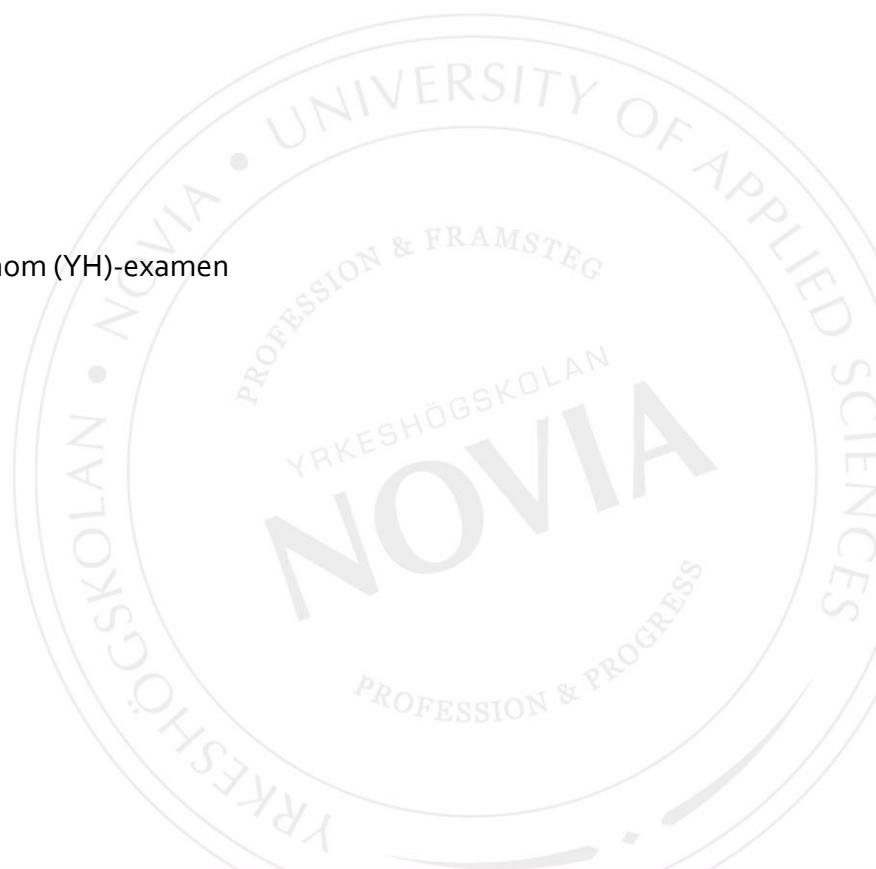
E-klubbsmodell för professionella

Viktoria Holmqvist
Rebecca Johansson
Lillinoora Nevala
Sandra Rehn

Examensarbete för socionom (YH)-examen

Utbildning till socionom

Åbo 2017

EXAMENSARBETE

Författare: Holmqvist Viktoria, Johansson Rebecca, Nevala Lillinoora och Rehn Sandra

Utbildning och ort: Utbildning till socionom, Åbo

Handledare: Björklund Gunilla, Julin Bodil och Linnell Hanna

Titel: Ensamstående – men inte ensam, e-klubbsmodell för professionella

Datum 19.05.2017

Sidantal 51

Bilagor 5

Abstrakt

Det här examensarbetet ingår i projektet E-clubbing. Syftet med projektet är att skapa en modell för uppbyggnad av en e-klubb, som professionella inom social- och hälsovårdssektorn kan använda för att erbjuda resursförstärkande stöd för olika målgrupper. Med denna modell kan professionella främja hälsa, välbefinnande och delaktighet hos kunder. Kundens behov och intressen är en av de viktigaste faktorerna att beakta vid uppbyggnad av en e-klubb.

Detta examensarbete fokuserar särskilt på ensamstående småbarnsföräldrar och kartläggning av deras stödbehov samt redan tillgängliga tjänster. Utgående från detta görs en e-klubbsmodell upp, vars syfte är att genom kamratstöd erbjuda stöd i vardagen för hela familjen samt stärka föräldraskapet.

Frågeställningarna i examensarbetet är: Hurdant stöd är ensamstående småbarnsföräldrar i behov av? Hur kan man utgående från ensamstående småbarnsföräldrars behov bygga upp en e-klubb som stöder hela familjen? Vad behöver man som professionell ta i beaktande då man bygger upp en e-klubb?

Examensarbetet bygger på tjänstedesign och baserar sig på redan befintlig forskning och litteratur. Arbetet har resulterat i både en modell för professionella och i en e-klubbsmodell för ensamstående småbarnsföräldrar. Det kan konstateras att det finns behov av virtuella tjänster för svenskspråkiga och av material kring hur man kan använda sig av dessa tjänster som professionell inom social- och hälsovårdssektorn.

Språk: Svenska Nyckelord: ensamstående, e-klubb, föräldraskap, kamratstöd, småbarnsföräldrar, stöd, tjänst, tjänstedesign, virtuellt stöd

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Holmqvist Viktoria, Johansson Rebecca, Nevala Lillinoora ja Rehn Sandra

Koulutus ja paikkakunta: Utbildning till socionom, Turku

Ohjaajat: Björklund Gunilla, Julin Bodil ja Limmell Hanna

Nimike: Yksinhuoltaja – muttei yksin, e-kerhomalli ammattilaisille

Päivämäärä 19.05.2017

Sivumäärä 51

Liitteet 5

Tiivistelmä

Tämä opinnäytetyö on osa E-clubbing-hanketta. Hankkeen tavoite on kehittää sosiaali- ja terveystalouden ammattilaisille malli e-kerhon rakentamisen tueksi, jonka avulla he voivat tarjota voimavaroja vahvistavaa tukea eri asiakasryhmille. Tämän mallin avulla ammattilaiset voivat parantaa asiakkaiden terveyttä, hyvinvointia sekä osallisuutta. Yksi tärkeimmistä asioista e-kerhoa rakennettaessa on asiakkaan tarpeiden ja kiinnostusten huomiointi.

Tämä opinnäytetyö keskittyy erityisesti pienten lasten yksinhuoltajavanhempiin, sekä heidän tuen tarpeiden, että olemassa olevien tukimuotojen selvittämiseen. Selvityksen tuloksen perusteella rakennetaan e-kerhomalli. E-kerhon tavoite on vertaistuen avulla tarjota tukea arkeen koko perheelle, sekä vahvistaa vanhemmuutta.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat: Millaista tukea pienten lasten yksinhuoltajavanhemmat tarvitsevat? Miten pienten lasten yksinhuoltajavanhempien tarpeista lähtien voi rakentaa e-kerhon, joka tukee koko perhettä? Mitä ammattilaisena tulee ottaa huomioon e-kerhoa rakentaessa?

Opinnäytetyö on rakennettu palvelumuotoilun avulla, ja perustuu olemassa olevaan kirjallisuuteen sekä tutkimuksiin. Opinnäytetyön tuloksena on malli ammattilaisille ja e-kerhomalli pienten lasten yksinhuoltajavanhemmille. Työn päätelmänä on, että tarve vastaaviin ruotsinkielisiin virtuaalipalveluihin on olemassa. Sosiaali- ja terveystalouden ammattilaisilla on myös tarvetta materiaalille virtuaalista palveluntarjontaa ajatellen.

Kieli: Ruotsi

Avainsanat: yksinhuoltaja, e-kerho, vanhemmuus, vertaistuki, pienten lasten vanhemmat, tuki, palvelu, palvelumuotoilu, virtuaalituki

BACHELOR'S THESIS

Author: Holmqvist Viktoria, Johansson Rebecca, Nevala Lillinoora and Rehn Sandra

Degree Programme: Degree Programme in Social Services, Åbo

Supervisors: Björklund Gunilla, Julin Bodil and Linnell Hanna

Title: Single parent – but not alone, e-club model for professionals

Date 19.05.2017

Number of pages 51

Appendices 5

Abstract

This thesis is a part of the E-clubbing project. The intention with the project is to create a model for making an e-club, which professionals in health and social care can use to provide strengthening support for different target groups. Through this model professionals can improve the health, wellbeing and participation of their customers. One of the most important elements when creating an e-club is taking into account the customers' needs and interests.

The focus for this thesis is on single parents of young children, their need for support and on clarifying already available services. Based on this an e-club model will be created. The intention with this is to provide everyday support for the whole family and to strengthen the parenthood.

The research questions of this thesis are: What kind of support do single parents of young children need? From single parents' point of view, how is it possible to create an e-club that supports the whole family? What do you as a professional need to consider when you make an e-club?

This thesis builds on service design and is based on already existing research and literature. The results of this work are a model for professionals and an e-club model for single parents of young children. There is a need for virtual services for Swedish speaking people and a need for more knowledge about how to use virtual services in health and social care.

Language: Swedish Key words: single parent, e-club, parenthood, peer support, parents of young children, support, service, service design, virtual support

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Arbetsprocessen.....	2
2.1	Processbeskrivning.....	3
2.2	Tillförlitlighet.....	6
2.2.1	Etiska principer.....	6
2.2.2	Litteratursökning.....	7
3	Modell för professionella.....	8
3.1	Fördelar med e-klubbar.....	8
3.2	Handledarens roll.....	8
3.3	Teknik.....	9
3.4	Tjänstedesign i teorin.....	10
3.4.1	Behov.....	11
3.4.2	Forskning.....	12
3.4.3	Planering.....	13
3.4.4	Tjänsteproduktion.....	14
3.4.5	Utvärdering.....	16
3.5	Tjänstedesign i praktiken.....	17
3.5.1	Behov.....	18
3.5.2	Forskning.....	19
3.5.3	Planering.....	20
3.5.4	Tjänsteproduktion.....	21
3.5.5	Utvärdering.....	22
4	Enföräldersfamiljer.....	23
4.1	Ensamstående föräldrar.....	23
4.1.1	Ensamstående mammor.....	25
4.1.2	Ensamstående pappor.....	26
4.2	Barn till ensamstående föräldrar.....	27
5	Stödbehov och tillgängligt stöd.....	29
5.1	Behov av stöd.....	30
5.1.1	Hälsa.....	30
5.1.2	Ekonomi och arbete.....	31
5.1.3	Föräldraskap och familjelivet.....	32
5.1.4	Sociala relationer.....	33
5.2	Stödformer.....	34
5.2.1	Social- och hälsovård.....	34
5.2.2	Ekonomiskt stöd.....	36

5.2.3	Stöd som tredje sektorn erbjuder	36
6	Modell för e-klubb.....	38
6.1	Struktur för e-klubb	38
6.2	Exempel på träffar.....	38
6.2.1	Träff 1: Introduktion och bekantskap	39
6.2.2	Träff 2: Stöda föräldraskapet	40
6.2.3	Träff 3: Föräldrarnas egen ork	40
6.2.4	Träff 4: Ekonomi	41
6.2.5	Träff 5: Socialt nätverk och förebyggande av ensamhet	41
6.2.6	Träff 6: Hur kan man stöda barnet?	41
6.2.7	Träff 7: Information om stödformer	42
6.2.8	Träff 8: Avslutning och utvärdering	42
7	Diskussion	43
	Källförteckning	47
	Finlands författningssamling	51

Bilagor

Bilaga 1	Projektbeskrivning
Bilaga 2	Sammanställning av tjänstedesign
Bilaga 3	Artikelsökning
Bilaga 4	Processbeskrivning
Bilaga 5	Slutresultat – modell för professionella

1 Inledning

”Att vara ensamstående förälder är dubbelt arbete, två gånger stress och två gånger tårar men också dubbelt kramar, dubbel kärlek och två gånger stolthet” – Okänd (Citatburken).

Detta arbete är en del av projektet E-clubbing vid Yrkeshögskolan Novia, avdelningen för vård och det sociala området i Åbo. Syftet med projektet E-clubbing är att skapa en modell för uppbyggnad av en e-klubb. E-klubben ska främja hälsa, välbefinnande och delaktighet hos utsatta personer och genom stöd av personer i liknande situationer stärks deltagarnas egna resurser. I projektet utvecklas ett övergripande koncept med färdiga målgruppsinriktade modeller för e-klubbar som kommer att finnas tillgängliga på projektets hemsida och lanseras på konferensen Mångprofessionell social- och hälsovård hösten 2017. (Julin, 2016). Avstamp för detta arbete är det material som hittills producerats inom projektet, det vill säga tidigare examensarbeten, piloteringar och utvärderingar som gjorts vid Yrkeshögskolan Novia i Åbo.

Detta arbete är uppbyggt enligt tjänstedesign och metoden som använts är litteraturstudie. Syftet med detta examensarbete är att skapa en modell för uppbyggnad av en e-klubb, som professionella inom social- och hälsovårdssektorn kan använda för att erbjuda resursförstärkande stöd för olika kundgrupper. Slutresultatet presenteras i visualiserad form och som text. Bilaga 5, Slutresultat – modell för professionella, är en sammanfattning av det mest väsentliga som framställts genom detta arbete.

Ytterligare ett syfte med examensarbetet är att skapa en e-klubb för ensamstående småbarnsföräldrar. Denna skapas utgående från modellen för professionella. E-klubben erbjuder kamratstöd och ger stöd i vardagen för ensamstående småbarnsföräldrar och byggs upp utgående från teori kring ensamstående småbarnsföräldrars behov.

Frågeställningarna är: Hurdant stöd är ensamstående småbarnsföräldrar i behov av? Hur kan man utgående från ensamstående småbarnsföräldrars behov bygga upp en e-klubb som stöder hela familjen? Vad behöver man som professionell ta i beaktande då man bygger upp en e-klubb?

Val av namnet ”Ensamstående- men inte ensam” grundar sig i att ena målgruppen i arbetet är ensamstående småbarnsföräldrar. Namnet förmedlar att även om man är ensamstående betyder det inte att man är ensam. Detta relateras till e-klubben som erbjuder kamratstöd.

Som professionell inom social- och hälsovårdssektorn kommer man i kontakt med många olika kundgrupper. Alla skribenter till detta arbete är blivande socionomer och för att kunna stöda kunder och bemöta dem på bästa sätt behövs professionell kompetens. Kompetenser som socionomer uppnår är etisk kompetens, kompetens i klientarbete, kompetens i det sociala områdets servicesystem, kompetens i kritiskt och delaktighetsfrämjande samhällsarbete, kompetens i forskningsbaserad utvecklings- och innovationsverksamhet och kompetens i medarbetarskap, ledarskap och företagsamhet (Sosiaalialan AMK-Verkosto, 2016). Viktiga kompetenser för socionomer med barnträdgårdsläraryrke är professionell utveckling, forskning och utveckling, mångprofessionellt arbetssätt, barn- och familjecentrerat arbetssätt, fostringsgemenskap och resursförstärkande metodkunnande (Yrkeshögskolan Novia, 2014).

Med ensamstående småbarnsföräldrar avses i detta arbete föräldrar som bor tillsammans med barn som är under sju år gamla. För att få variation i texten används olika benämningar för ensamstående småbarnsföräldrar, bland annat ensamstående, ensamstående förälder, ensamstående mamma, ensamstående pappa och enföräldersfamilj.

Utbudet av svenskspråkiga virtuella tjänster för ensamstående föräldrar i Finland är litet. E-klubben riktar sig därför till svenskspråkiga i Finland, så att de har möjlighet att få stöd på sitt eget modersmål. Modellen för e-klubben som gjorts upp i detta arbete kan även användas i andra nordiska länder, men måste då tillämpas enligt landets tillgängliga stödformer för enföräldersfamiljer. Definitionen av svenskspråkiga i detta arbete är alla som kan så bra svenska att de kan delta i tjänsten och få nytta av den.

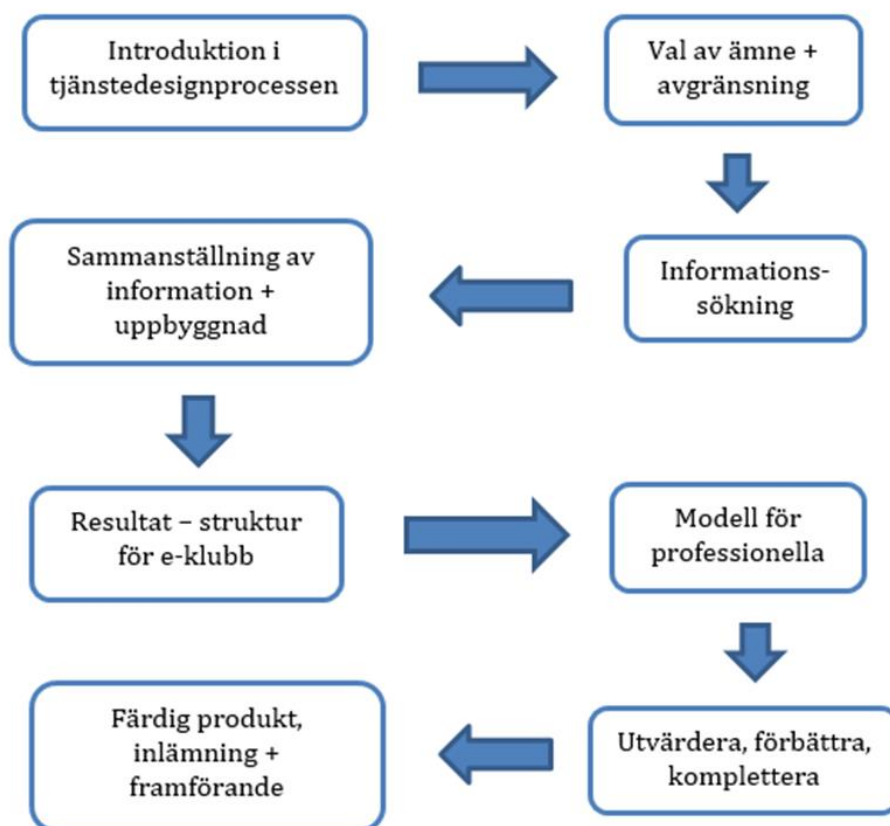
2 Arbetsprocessen

Nedan beskrivs arbetsprocessen bakom detta examensarbete. Tillförlitlighet och processbeskrivning redovisas och även etiska aspekter beaktas. Inspiration till detta arbete har fåtts från Föräldr@styrka samt Leija. "Föräldr@styrka - En e-klubb för småbarnsföräldrar" är ett examensarbete inom projektet E-clubbing (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016). Arbetet Föräldr@styrka utvecklade en e-klubb som stöder föräldrar i deras vardag. E-klubben riktar sig till kärnfamiljer. (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016).

Orsaken att Föräldr@styrka valts som inspirationskälla är att det kan kopplas ihop med detta examensarbete, på grund av att båda arbetena fokuserar på familjeliv och föräldraskap. Leija är ett landsomfattande utvecklingsprojekt, finansierat av RAY (nuvarande Veikkaus) (Pauni, 2012). Organisationen bakom Leija-projekt är Yhden vanhemman perheiden liitto ry. Inom Leija-projekt utvecklades två modeller för referensstödsklubbar för enföräldersfamiljer - en för föräldrar och en för barn, samt en handbok för professionella som arbetar med enföräldersfamiljer. (Pauni, 2012). Därav kan det dras paralleller mellan Leija och detta examensarbete.

2.1 Processbeskrivning

Examensarbetet är en process. Denna process synliggörs i bilden nedan i åtta olika faser. Sedan beskrivs processen med dess olika steg även utförligare i textform.

Figur 1. Processbeskrivning i bildform.

Hela examensarbetsprocessen började med information om projektet E-clubbing. Det gjordes indelningar inom projektet, varav minoritetsfamiljer var en indelning. Under denna del hör detta arbete. Val av ämne och målgrupp var ganska självklart från första stund. Samtliga i examensarbetsgruppen kände någon form av intresse av att ta reda på vad ensamstående föräldrar har för stödbehov och kände även att det är lite knappt med svenskspråkiga kamratstödtjänster för ensamstående. Eftersom skribenterna i detta arbete kommer att bli behöriga barnträdgårdslärare har det gjorts en avgränsning på att bara söka kunskap om ensamstående föräldrar som har barn under skolåldern. Genom detta uppnås de kompetenser som behövs i arbetslivet som barnträdgårdslärare. Intresse för det valda ämnet finns hos skribenterna och kunskap om detta behövs i arbetslivet.

Det stod från första början klart att tjänstedesign är utgångspunkten i detta projekt. Det som krävdes för att kunna starta examensarbetsprocessen var att läsa in sig på tjänstedesign och sedan, utgående från de processer som beskrivs i tjänstedesign, börja söka kunskap om ensamståendeföräldrar och undersöka deras behov. Tjänstedesign kan beskrivas som en metod för att samla idéer, upplevelser och tankesätt för att framställa en immateriell produkt, en tjänst (Stickdorn & Schneider, 2011, s. 23). Slutresultatet av en välgjord tjänstedesignprocess ger kunden en god upplevelse och uppmuntrar kunden till att vilja använda tjänsten igen. Tjänstedesign kan hjälpa ett företag eller en organisation att förnya, förbättra eller utveckla den tjänst eller tjänster de erbjuder sina kunder. Syftet med tjänstedesign är att skapa ett värde för kunderna. Tjänstedesign ska vara användarcentrerat samt bygga på bevisbaserad forskning. (Stickdorn & Schneider, 2011, s. 23).

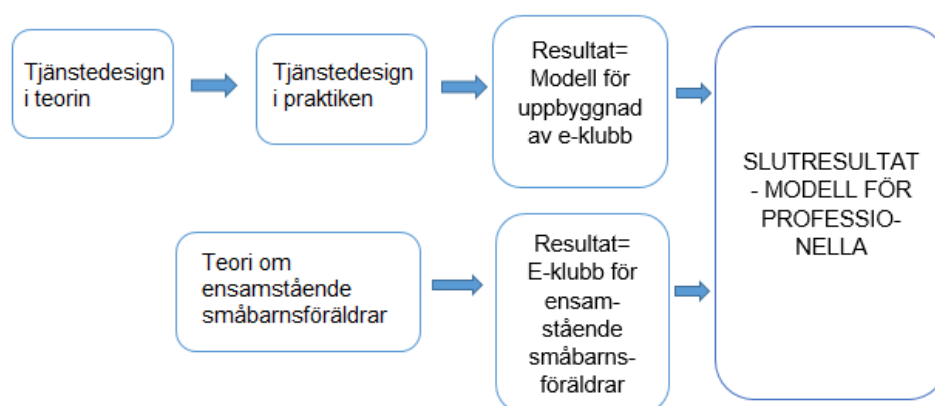
Metoden som används för att få fram det önskade resultatet och få svar på frågeställningarna är litteraturstudie. För att göra en litteraturstudie behöver man först göra litteratursökning, där man söker efter material som till exempel böcker, artiklar och rapporter (Ejvegård, 2009, s. 47). Litteraturstudie som metod betyder att man använder sig av redan gjord forskning. För en välgjord litteraturstudie behöver forskningsområdet vara relativt avgränsat. Den litteratur som valts jämförs, bearbetas och tillämpas utgående från syftet och målet med den egna utredningen. (Ejvegård, 2009, ss. 47-49).

Eftersom skribenterna kommer från olika orter har det varit utmanande att hitta tider att träffas som passar alla. Tillräckligt många träffar har ändå ordnats, så att en öppen diskussion kring arbetet har kunnat hållas där olika tankar, förslag och idéer diskuterats för att nå det bästa möjliga resultatet. Arbetet har gjorts delvis på egen hand och delvis i grupp. Ständig kontakt med varandra har bidragit till att arbetet flutit på fastän skribenterna bor på

olika orter. Regelbundna handledningstillfällena har hållits under hela examensarbetsprocessen, se bilaga 4. Handledningen har bestått av gemensam grupphandledning för hela gruppen inom projektet E-clubbing och individuell grupphandledning för de enskilda examensarbetsgrupperna inom projektet.

Inom detta arbete har alla skribenter haft regelbunden kontakt via Whatsapp och Facebook. Processdagböcker har skrivits genom hela examensarbetsprojektets gång för att dokumentera processen. Detta ökar examensarbetets tillförlitlighet. Det har även planerats in en hel del träffar där alla skribenter diskuterat arbetet och jobbat tillsammans utgående från feedback som getts. Feedback har fått under hela processens gång både av handledare och av opponenter. Arbetsfördelningen har gjorts så jämn som möjligt. Utmaningar som uppstått under processens gång har lösts genom diskussion.

Internetkällor och vetenskapliga artiklar har använts under hela processens gång. Regelbundna besök till olika bibliotek har gjorts för ytterligare informationssökning. Arbetet består av två olika delar. Den ena delen är teoridelen kring ensamstående föräldrar och deras behov, samt en e-klubb som är uppbyggd utgående från detta. Den andra delen är den övergripande strukturen, som i detta arbete kallas modell för professionella. För att få en inblick i målgruppen ensamstående föräldrar gjordes först en teoridel, för att sedan kunna bygga upp en modell för en e-klubb för ensamstående föräldrar. Då denna del var färdig påbörjades arbetet med den övergripande strukturen, det vill säga modellen för professionella. Idéer kring hur man kunde visualisera en modell gjordes tidigt under examensarbetsprocessen, bilaga 2. Denna är grunden för modellen för professionella, som visualiseras i form av en bild med textförklaring till i bilaga 5.

Figur 2. Process till slutresultat.

Kontinuerliga förbättringar har gjorts under hela processens gång. Exempel på sådana förbättringar är till exempel ändring av uppbyggnaden i arbetet, språkgranskning och förbättring av innehållet. Då skribenterna ansett att arbetet varit så gott som färdigt har en grundlig genomgång av arbetet som helhet gjorts. Skribenterna började med att själva göra en granskning av språket i arbetet. Efter detta har utomstående granskare läst arbetet och kontakt med IT-lärare har tagits för garantera att skrivanvisningarna korrekta. Utöver detta har ännu tre lärare från Yrkeshögskolan Novia granskat detta arbete. Presentationen av arbete på slutseminariet kan ses som en avslutning på denna examensarbetsprocess. Då all granskning och alla rättelser gjorts laddas arbetet upp på Theseus.

2.2 Tillförlitlighet

Skribenterna ska ge tillräckligt mycket information åt läsarna om hur arbetsprocessen har gått till. Detta ger läsaren möjlighet att avgöra hur hen förhåller sig till resultatet. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 138). Hela examensarbetsprocessen är dokumenterad av samtliga skribenter. Reliabiliteten mäter tillförlitlighet och användbarhet (Ejvegård, 2009, s. 77). Vidare betyder reliabilitet även att flera författare har kommit fram till samma sak. Med validitet avses att man undersöker det man har lovat att undersöka. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 133). Utredningen av ensamståendes stödbehov har i detta arbete gjorts utgående från ett så stort antal källor som möjligt och med ett så mångsidigt innehåll som möjligt. Vid sammanställning av information från dessa källor har man kunnat konstatera att flera författare har kommit fram till samma eller liknande resultat. De frågeställningar som ställts i början av arbetet finns besvarade i kapitel 7, vilket betyder att syftet med arbetet är nått och gruppen har undersökt det som var meningen att undersöka. Utgående från detta kan man konstatera att arbetet följer principerna för hög tillförlitlighet.

2.2.1 Etiska principer

Vid utredning måste en objektiv roll tas. Med det avses bland annat att inga egna känslor eller personliga moraliska åsikter får finnas i arbetet eller på något vis prägla det. (Ejvegård, 2009, s. 148). De viktigaste etiska principerna i detta arbete handlar om respekt – respekt för målgruppen och respekt för den litteratur som används. Respekt för målgruppen, det vill säga ensamstående småbarnsföräldrar, handlar om att skriva om dem och deras eventuella stödbehov på ett respektfullt och icke kränkande sätt. Personal inom social- och hälsovårdssektorn bör respektera kunden och hans rättigheter samt utgå från kundens behov och intressen (Social- och hälsovårdsministeriet). En viktig del i detta är att

man inte kan utgå från att alla ensamstående föräldrar befinner sig i samma situation eller har samma behov av stöd. Många familjer har inget behov av stöd alls. Alla individer och alla familjer är unika. Respekt för litteraturen som används handlar om respekt mot författarna och till det material som används. I detta arbete finns korrekta källhänvisningar och en fullständig källförteckning.

2.2.2 Litteratursökning

Som tidigare framkommit är resultatet i examensarbetet baserat på redan existerande forskning och litteratur. Litteratursökningar har skett elektroniskt och manuellt vid olika bibliotek. Komplettering har erhållits via nätsidor som till exempel THL och Statistikcentralen. De källor examensarbetet utgår ifrån är av hög kvalitet och skrivna av pålitliga författare. Målsättningen har varit att använda så ny information som möjligt, för att garantera att de resultat som fås faktiskt är aktuella och relevanta idag, samt motsvarar syftet med detta arbete. Alla källor som nämns i källhänvisningar bör även ingå i källförteckningen (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 138). Baserat på detta kan man konstatera att detta examensarbete är tillförlitligt.

Sökprocessen för de vetenskapliga artiklarna finns dokumenterade som bilaga 3. De artiklar som hittats men ändå inte använts, har varit irrelevanta för detta examensarbete och har inte kunnat användas eftersom de inte motsvarat syftet med detta arbete. I tabellen för artikelsökning framkommer de sökord som använts i denna sökning. En av de artikelsökningar som gjorts ledde till en utförlig artikelsamling. Artikelsamlingen innehåller flera vetenskapliga artiklar som används i detta examensarbete. I den manuella sökningen på olika bibliotek har använts liknande sökord som i artikelsökningen, till exempel ensamstående föräldrar, föräldraskap, skilsmässa och uppfostran. Målsättningen har varit att använda så nya källor som möjligt. Vid litteratursökningen kunde det konstateras att det finns en del äldre litteratur som motsvarar de avgränsningar som gjorts och det syfte som ska uppnås med detta arbete. Beslutet att vissa äldre källor trots allt kunde användas togs på grund av att man inte kunde hitta lika användbar och relevant litteratur i nyare version.

3 Modell för professionella

Detta kapitel är uppbyggt för att stöda de professionella inom social- och hälsovårdssektorn när de skapar en e-klubb. Nedan beskrivs vad en e-klubb är och vad som är viktigt att tänka på när en e-klubb ordnas. Teorin bakom tjänstedesignprocessen är beskriven och sedan kopplad till hur man kan använda sig av metoden i praktiken.

3.1 Fördelar med e-klubbar

En e-klubb är en virtuell klubb. Enligt Föräldr@styrka är fördelarna med en e-klubb bland annat att människor som bor på olika orter eller som har begränsad rörelseförmåga eller som annars har svårt att träffas fysiskt, får en möjlighet att träffas via nätet. För att kunna skapa en e-klubb måste man ha en webbsida, en mötesplattform på internet, deltagare och kunskap om teknik samt risker på internet. (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, s. 43). En e-klubb ger möjlighet att samla ihop personer med likadana behov och intressen, utan att de är bundna till fysiska, ekonomiska och tidsmässiga begränsningar (Rotary, 2016).

3.2 Handledarens roll

Enligt Föräldr@styrka har handledarens egenskaper stor inverkan på hurudant stöd föräldrarna och familjerna erhåller. Bland annat genuinitet, stor sakkunskap, vilja att hjälpa, att vara en god lyssnare och att vara engagerad är förmågor som föräldrar uppskattar hos en handledare. Att erbjuda tillräckligt med tid och tillföra lugn och trygghet till gruppen är också viktigt. En del deltagare kan uppskatta att handledaren har egen erfarenhet av att vara förälder. (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, s. 45).

En handledare som ska leda en grupp på internet bör ha kunskap i datateknik. Hen behöver inte vara expert, men måste känna till och ha kunskap om interaktion över internet. Handledaren bör vara van att arbeta via internet och kunna anpassa sig till olika situationer. (Suominen & Nurmela, 2011, s. 46).

Handledarens roll kan variera beroende på gruppen och dess behov. Samtidigt som handledaren ska inspirera och motivera, ska hen också kunna fungera som stöd och kunna trösta vid behov. Som handledare bör man vara kompetent och intresserad av ämnet. (Janhunen & Pauni, 2014b, s. 9). Rollen som handledare är väldigt viktig för att en grupp ska fungera (Suominen & Nurmela, 2011, s. 35).

Som handledare bör man inte hålla allt för hårt fast vid sin yrkesroll. När man handleder andra personer är det viktigt att kunna se gruppens styrka, sin egen sårbarhet och ömsesidigt beroende. Man behöver alltså kunna ändra sig själv för att kunna förändra andra personer. (Hawkins & Shohet, 2008, ss. 25-26). Deltagande i gruppen ska vara frivilligt – handledaren kan inte tvinga någon att delta, det är inte etiskt korrekt (Tveiten, 2014, ss. 64-65).

3.3 Teknik

Bland stora grupper i samhället, ungdomar och individer i arbetsför ålder, är användandet av internet en självklar del av vardagen (Nilsson, 2012, s. 195; Söderlund & Bring, 2012, s. 96). Eftersom användandet av teknologi har blivit allt mer populärt, har också informations- och kommunikationsteknologin utvecklats (Sunnerhagen, 2012, s. 245). Användandet av teknik inom social- och hälsovårdssektorn kommer troligen att öka i framtiden (Bartfai & Boman, 2012, s. 243). Tekniken möjliggör att kunna se, höra och prata med andra personer i realtid utan att vara på samma plats. Detta erbjuder mer effektivitet och tillgänglighet för både professionella och kunder. (Eriksson, 2012, s. 104).

För att kunna skapa en e-klubb måste tekniken tas i beaktande. Även val av program ska göras, till exempel Skype kan användas för videosamtal med e-klubbsmedlemmar. (Rotary, 2016). E-klubbsmedlemmar och de professionella behöver ha tillgång till dator eller surfplatta med internetuppkoppling, mikrofon och webbkamera.

Tekniken bör vara användarvänlig, men förorsakar ofta utmaningar och problem (Gard, 2012, s. 59). Vanliga störningar i videokommunikation är problem med bild och ljudfunktion, såsom förseningar och tidsförskjutningar (Eriksson, 2012, s. 118). Störningar relaterade till internetuppkoppling är också vanligt (Alrutz, 2012, ss. 139-140). Före e-klubbsträffen är det viktigt att testa tekniken, det vill säga att kontrollera internetuppkopplingen, ljus och bakgrund samt se till att mikrofon och webbkamera fungerar. Undvik störande ljud under e-klubbsträffen. (Alrutz, 2012, s. 143). Före e-klubben börjar är det bra att skicka anvisningar till e-klubbsmedlemmarna, så att de före den första träffen kan bekanta sig med och prova tekniken.

För en del personer kan det kännas svårt och konstigt att se sig själva i bild under e-klubbsträffarna. Denna känsla försvinner oftast efter ett par träffar. (Eriksson, 2012, s. 119). Vissa kan känna sig tryggare och bli mindre tillbakadragna då de får kommunicera med andra hemifrån via internet (Eriksson, 2012, s. 105). Även kulturella faktorer och

personers attityder kan leda till att hen inte är intresserad av att använda eller lära sig använda den teknik och de virtuella tjänster som erbjuds (Gard, 2012, s. 62).

Då virtuella tjänster erbjuds finns det några etiska frågeställningar som måste beaktas. E-klubbsmedlemmarnas personliga integritet får inte störas, alla har rätt till ett privatliv. Deltagarna har självbestämmanderätt och ska inte tvingas berätta om sina erfarenheter eller åsikter om de inte själva vill det. Det är den professionellas ansvar att se till att etiska regler följs. (Bartfai & Boman, 2012, s. 241).

3.4 Tjänstedesign i teorin

Tjänstedesign kan beskrivas som en metod för att samla idéer, upplevelser och tankesätt för att framställa en immateriell produkt, en tjänst. Tjänstedesign kan hjälpa ett företag eller en organisation att förnya, förbättra eller utveckla den tjänst eller de tjänster de erbjuder. Syftet med tjänstedesign är att skapa ett värde för kunderna. (Stickdorn & Schneider, 2011, s. 23).

Tjänstedesignsprocessen innehåller fem olika delar, behov, forskning, planering, tjänsteproduktion och utvärdering. Dessa delar presenteras i kommande kapitel. För att tjänstedesignprocessen ska bli mer tydlig sammanställs texten med en bild. Se figur 3.

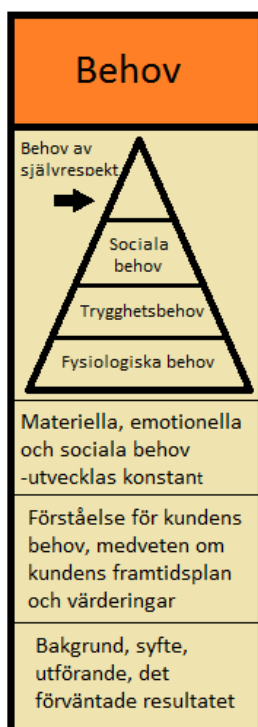
Behov	Forskning	Planering	Tjänsteproduktion	Utvärdering
 <p>Behov av självrespekt</p> <p>Sociala behov</p> <p>Trygghetsbehov</p> <p>Fysiologiska behov</p>	<p>Målet = få information som leder till att e-klubben förbättras</p> <p>Materialet utformas så att man får deltagarna intresserade och involverade</p>	<p>Planera</p> <p>Utforska</p> <p>Skapa</p> <p>Prototyp</p> <p>Leverera resultat</p> <p>Planera hela vägen från början till slut</p>	<p>Intervju och diskussion med användaren</p> <p>Lättförståeligt, till nytta, fungerar det visuella, språket, förbättringsförslag</p>	<p>Val av utvärderingsmetod enligt situation</p> <p>Tjänsten ska uppnå de förväntningar som kunden byggt upp</p>
<p>Materiella, emotionella och sociala behov -utvecklas konstant</p> <p>Förståelse för kundens behov, medveten om kundens framtidsplan och värderingar</p> <p>Bakgrund, syfte, utförande, det förväntade resultatet</p>	<p>Planering av produkten = hur uppnå målet?</p> <p>Tid och kvalitet</p> <p>Målgruppsanalys</p>	<p>Sammanfatta olika idéer</p> <p>Hur nå målgruppen?</p> <p>Tydliga användningsinstruktioner</p> <p>Ändras efterhand, inte fastslagen från början</p> <p>Testmodell-> utvecklas till det slutliga konceptet</p>	<p>Tänka på att få det att fungera praktiskt</p>	

Figur 3. Sammanställning av tjänstedesign.

3.4.1 Behov

Tjänstedesign och dess arbetsprocess utgår alltid från kundens behov (Stickdorn & Schneider, 2011, s. 29). Den objektiva tanken med vår välfärd, som till exempel levnadsstandard, bygger på sammanhanget mellan behovstillfredsställelse och livskvalitet. Behov finns inom olika dimensioner; materiella, emotionella och sociala. Människors behov, önskemål och förväntningar utvecklar sig konstant efter ålder, sinneslag samt de kulturella och sociala förhållanden man lever i. (Holm, Holst, Balch Olsen, & Perit, 2001, ss. 28-30). I det humanistiska tankesättet utgår man från att förstå den sunda människan. Abraham H. Maslows behovshierarki är den mest framträdande inom denna inriktning och denna brukar visualiseras som en pyramid där basen är fysiologiska behov följt av trygghetsbehov, sociala behov samt behov av självrespekt. (Christensen, 2008, ss. 67-68). Denna pyramid finns som bild i figur 4.

Ett behov kan identifieras som något man vill få tillfredsställt. Behoven varierar från person till person (Blomdahl & Eriksson, 1998, s. 107). När ett hjälpbehov uppstår är det oftast en början på en kontakt med någon form av social- eller hälsovårdsgivare (Magne Holm & Krohn Solvagnar, 2001, s. 38). Samhällsinsatserna, så som socialt omsorgsarbete, ska alltid utgå från behov, önskningar och uppfattningar. Dessa grundelement är något man alltid ska utgå från. (Blomdahl & Eriksson, 1998, s. 106).

Figur 4. Behov.

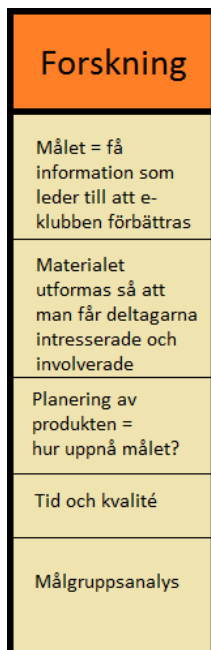
3.4.2 Forskning

Målet med forskning är att erhålla användbara insikter och information, som leder till att kvaliteten på tjänstedesignprocessen förbättras (Løvlie, Polaine, & Reason, 2013, s. 48). Genom en målgruppsanalys, det vill säga genom att forska i kundernas behov, mål, förväntningar, värderingar och motiv, fördjupas klientinsikten och en klientcentrerad kundupplevelse utvecklas (Tuulaniemi, 2011, ss. 130-131).

Forskningsprocessen innehåller många olika delmoment och även en del valmöjligheter. Den som gör forskningen kan själv, utgående från mål och önskat resultat, avgöra hur forskningen görs. Framförallt forskningens design och uppbyggnad, forskningens användbarhet samt val av forskningsmetoder är viktigt att tänka på. Forskningen måste vara väl utformad för att få människor involverade och locka fram nyttiga och inspirerande resultat. På basen av de resultaten ska en genomgång göras, för att det slutliga resultatet ska förbättras ytterligare. (Stickdorn & Schneider, 2011, ss. 114-115).

Forskning är ofta tidskrävande och undersökningsprocessen kräver en balans av tid och kvalitet, ibland också av pengar beroende på hurdan forskning det är fråga om. Ett sätt att göra forskningen effektivare kan vara att dela in den i tre olika delar, forskning med

insikter på låg, medel och hög nivå. Sedan utgår man från den nivå som situationen kräver, till exempel beroende på vad man behöver forska i, vad man vill komma fram till med forskningen och hur mycket tid man har. (Løvlie, Polaine, & Reason, 2013, ss. 48-49).

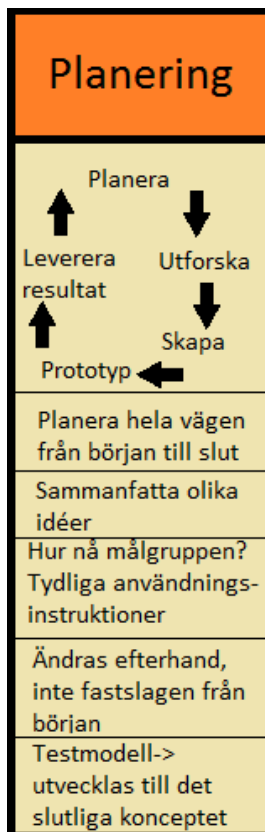

Figur 5. Forskning.

3.4.3 Planering

När man utvecklar en tjänst kan detta ses som en rad av processer som handlar om att planera, utforska, skapa, göra en prototyp och leverera resultat. Tjänstedesignprocessen är sällan linjär. Planeringen är aldrig skriven i sten, utan det är fullt möjligt att göra förändringar under processens gång. Processen kräver en noggrann planering. (Wikberg Nilsson, Ericson, & Törnlind, 2015, ss. 26-31).

Att planera processen innebär att planera hela vägen från början till slut. Vid planeringen är det viktigt att vara införstådd i situationen, att förstå problem och utmaningar innan man utvecklar lösningar. Detta reflekterar den iterativa processen, att man pendlar mellan användarbehov och idéutveckling. Det gäller att kunna varva holistiskt helhetstänkande med detaljtänkande. (Wikberg Nilsson, Ericson, & Törnlind, 2015, ss. 36-40).

Figur 6. Planering.

3.4.4 Tjänsteproduktion

Pilotering av tjänsteproduktion handlar om att pröva tjänsten för att lära sig vad som krävs för att kunna erbjuda en tjänst som uppfyller personers krav och önskemål. Vid pilotering är tjänsten inte helt färdig. Det som behövs är arbetskraft och en grundläggande uppbyggnad av tjänsten, man utreder vad som fungerar och inte fungerar tillsammans med kunderna. På så vis förbättrar man tjänsten och använder sig av det man kommit fram till. Målet är att se vad som fungerar för en stor grupp under en längre tid och vilka resurser som behövs. (Løvlie, Polaine, & Reason, 2013, s. 143).

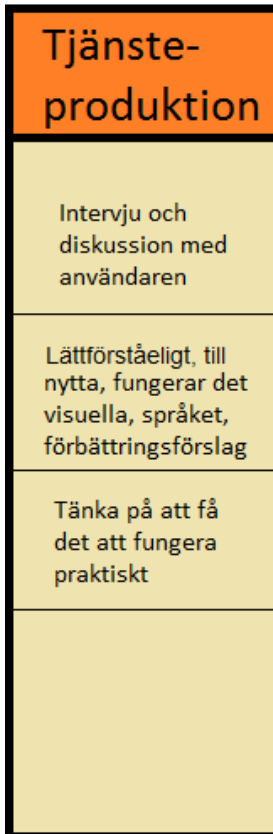
Lansering av tjänsteprodukten handlar om vad man bör tänka på när man för ut produkten till professionella samt hur man fortbildar och introducerar dem till den nya tjänsten. De professionella har en betydelsefull roll i processen och det är viktigt att få dem motiverade och engagerade redan i ett tidigt skede. Det är viktigt att de professionella förstår visionen och konceptet samt stöder arbetet. Genom att de professionella ges möjlighet att påverka processen får de en känsla av delaktighet och en klar vision av projektet. (Stickdorn & Schneider, 2011, ss. 126-127).

Den här fasen handlar om att sätta idéerna i bruk och gå vidare från idéstadiet till att använda tjänsten i arbetet. Det finns olika verktyg man kan använda sig av vid lansering av en tjänst. Verktygen man använder i den här processen möjliggör att den nya eller förbättrade tjänsten implementeras i hela organisationen. Det finns olika sätt att involvera och introducera professionella till den nya tjänsten, till exempel storytelling, blueprint och service roleplay. (Stickdorn & Schneider, 2011, ss. 141-142).

Storytelling är en metod där man delar insikter och nya koncept. Man berättar om olika perspektiv av tjänsten på ett tilltalande sätt. Genom att berätta om tjänsten blir tanken bakom den mer tilltalande. När man tar fakta och sätter det i ett sammanhang, är det lättare för de professionella att relatera och ta till sig den nya tjänsten – även om det är information som är obekant från tidigare. Företaget har då lättare att implementera och arrangera sin verksamhet och organisation kring den nya tjänsten. (Stickdorn & Schneider, 2011, ss. 198-199).

I blueprint bryter man ner tjänsten i mindre bitar för att få en helhetsöversikt samt ett djup i tjänsten. Genom att se på tjänsten ur kundens, tillverkarens och eventuella andra parter synvinkel möjliggör man samarbete och det hjälper också till att koordinera de resurser projektet har till sitt förfogande. (Stickdorn & Schneider, 2011, ss. 201-203).

Service roleplay använder man sig av när man vill prova den nya tjänsten och erbjuda professionella att tillföra kunskap till förbättring av tjänsteupplevelsen. Det här hjälper de professionella att möta kunder och tillgodose kundernas behov på ett effektivt sätt. Det ger också de professionella en känsla av ägandeskap av tjänsten. (Stickdorn & Schneider, 2011, ss. 204-205).

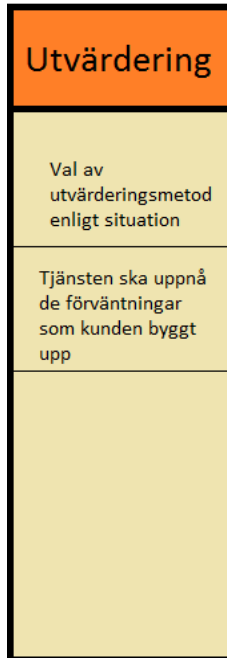
Figur 7. Tjänsteproduktion.

3.4.5 Utvärdering

Då en tjänst utvärderas kan det uppstå många utmaningar. Även om tjänsten är användbar och uppfyller kundens behov, kan det ändå finnas utrymme för förnyelse och förbättringar. Kundens upplevelse av tjänsten ska uppnå de förväntningar som kunden byggt upp. Även kundens bakgrund spelar roll i utvärderingen av tjänsten. Är kunden en betalande privatperson eller en organisation som erbjuder tjänsten vidare? (Vaahtojärvi, 2011, ss. 137-138).

Valet av utvärderingsmetod inverkar även på resultaten av utvärderingen. Vilken metod man använder har i sig inte någon betydelse, så länge tillvägagångssättet passar ihop med tjänstens koncept. Prototyper och pilotering är metoder som man ofta använder sig av i tjänstedesign för att uppskatta ett resultat av en slututvärdering. En utvärdering av en tjänst bygger således på uppskattade kriterier som tjänsten bör omfatta. En utvärderingsmetod är inte alltid ett måste eftersom en tjänstedesigners erfarenheter och intuitioner ofta räcker till för att avgöra hur tjänsten fungerar. (Vaahtojärvi, 2011, s. 138).

Eftersom tillvägagångssättet i tjänstedesign är iterativt, är utvärdering en viktig metod för att utveckla designen. Det är viktigt att diskutera utvärdering och utvärderingsmetoder redan i ett tidigt skede av processen. Kundernas feedback är viktig vid utvärdering. (Tuulaniemi, 2011, ss. 224-226).

Figur 8. Utvärdering.

3.5 Tjänstedesign i praktiken

Nedan finns en praktisk tillämpning av tjänstedesign som är gjord utgående från teorin i kapitel 3.4 "Tjänstedesign i teorin". Rubrikerna behov, forskning, planering, tjänsteproduktion och utvärdering är alltså de fem delarna som tjänstedesign består av. I figur 9 nedan och i bilaga 5 har dessa fem delar fått nya rubriker som gör det lättare för den professionella att tillämpa tjänstedesignmetoden i praktiken. Här nedan finns innehållet i dessa rubriker beskrivet i text- och bildformat.

Hur kommer jag igång?	Vad behöver jag för att förverkliga en e-klubb?	Hur planerar jag e-klubbens uppbyggnad?	Hur förverkligar jag tjänsten?	Hur sker utvärderingen?
<ul style="list-style-type: none"> ★ Bestäm målgrupp ★ Vid planering; tänk på att beakta kundens alla behov <ol style="list-style-type: none"> 1. Behov av självrespekt 2. Sociala behov 3. Trygghetsbehov 4. Fysiologiska behov ★ Tänk på att kundens behov utvecklas konstant ★ Kunskap om kundens framtidsplaner och önskemål ★ Förståelse för kundens behov ★ Klargör bakgrund, syfte, utförande och förväntat resultat av e-klubben 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Information som gör att e-klubben kan utvecklas ★ Planera materialet på ett sätt som gör att kundens intresse växer ★ Fundera på hur du kan uppnå det önskade målet med e-klubben ★ Satsa på en bra grund så blir förverkligande av tjänsten lättare ★ Ha kundförståelse 	 <ul style="list-style-type: none"> ★ Planera hela vägen från början till slut ★ Sammanställa olika idéer ★ Hur marknadsföra e-klubben på ett tydligt sätt ★ Ständig utveckling genom hela planeringen ★ Gör en testmodell och se att allt fungerar i praktiken 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Använd testmodellen med målgruppen/kunderna --> förbättra enligt feedback ★ Se till att den är till nytta ★ Tänk på språket ★ Ska vara lättförståeligt ★ Ge ut tjänsten för användning ★ <i>E-klubb för ensamstående småbarnsföräldrar</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Välj en bra metod för utvärdering ★ Kolla att tjänsten uppnår de förväntningar kunden har och det som utlovats ★ Utvecklingen är en pågående process

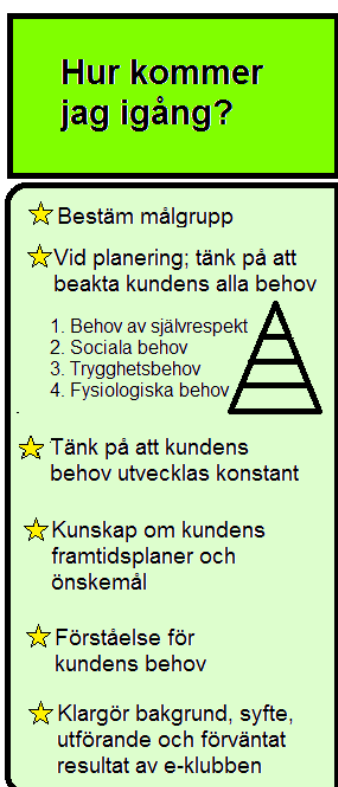
Figur 9. Modell för professionella.

3.5.1 Behov

Denna del kopplas till första stapeln, ”Hur kommer jag igång?”, i figur 9. En av de första sakerna man behöver göra är att bestämma målgrupp för e-klubben. Vid planering måste man beakta kundens alla behov. I figur 10 är Abraham H. Maslows behovshierarki visualiserad som en triangel, där nummer ett är den minsta delen och nummer fyra den största. Behoven är:

- 1) Behov av självrespekt
- 2) Sociala behov
- 3) Trygghetsbehov
- 4) Fysiologiska behov

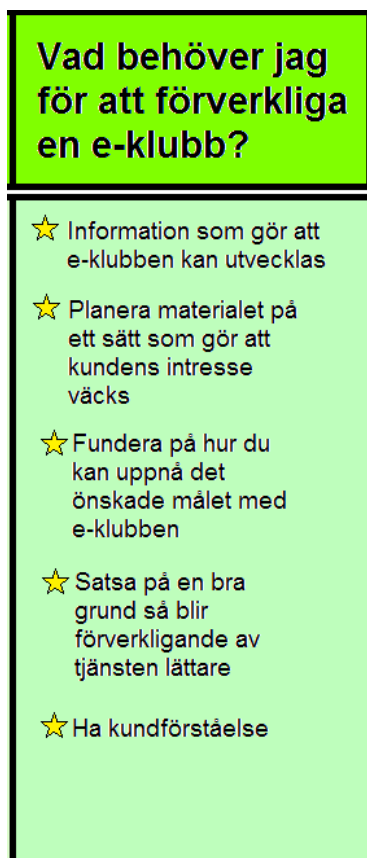
Viktigt att minnas är att kundens behov utvecklas konstant. Därför behövs förståelse för kunden, så att man vid behov kan forma om e-klubbens innehåll enligt kundens behov. Även kunskap om kundens framtidsplaner och mål är nödvändigt för att kunna bygga upp en e-klubb som motsvarar kundens behov. Redan i detta skede behöver bakgrunden för e-klubben, syftet, utförandet och det förväntade resultatet klargöras.

Figur 10. Hur kommer jag igång?

3.5.2 Forskning

I figur 9 är denna del kallad ”Vad behöver jag för att förverkliga en e-klubb?” I detta skede behöver man ta reda på information som gör att e-klubben kan utvecklas. Fundera på hur det förväntade resultatet med e-klubben kan nås och planera materialet till e-klubben så att det väcker kundens intresse. Denna del bör göras noggrant, eftersom en bra grund gör att slutresultatet blir av god kvalitet. Kundförståelse behövs för att uppbyggnaden av e-klubben blir så lämplig som möjligt för målgruppen.

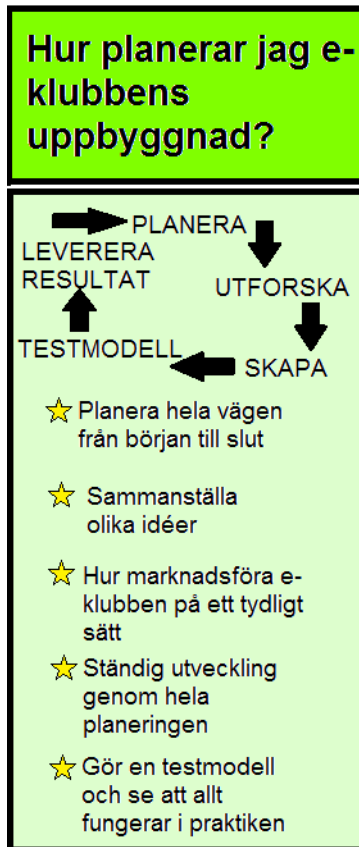

Figur 11. Vad behöver jag för att förverkliga en e-klubb?

3.5.3 Planering

Planeringsdelen kallas i figur 9 för ”Hur planerar jag e-klubbens uppbyggnad?”. Att bygga upp en e-klubb är en fortgående process som består av att planera, utforska, skapa, göra en testmodell och leverera resultat. När man kommit till att leverera resultatet så fortsätter processen vidare till planeringsstadiet igen. Processen är iterativ och kan ses som en cirkel, utan början eller slut. Se figur 12. Det sker alltså en ständig utveckling genom hela processen. Viktigt är att planera varenda del av tjänsten från början till slut. Till planeringen hör att sammanställa de olika idéer som uppkommit under tjänstedesignprocessen.

Rekryteringen av deltagarna bör redan i planeringsskedet vara så tydlig som möjligt. E-klubben bör marknadsföras på ett för målgruppen lämpligt sätt. Detta kan göras till exempel via internet eller med affischer på platser där målgruppen kan nås. Vidare ska en testmodell göras där tillverkaren av e-klubben tar reda på att allting fungerar i praktiken.

Figur 12. Hur planerar jag e-klubbens uppbyggnad?

3.5.4 Tjänsteproduktion

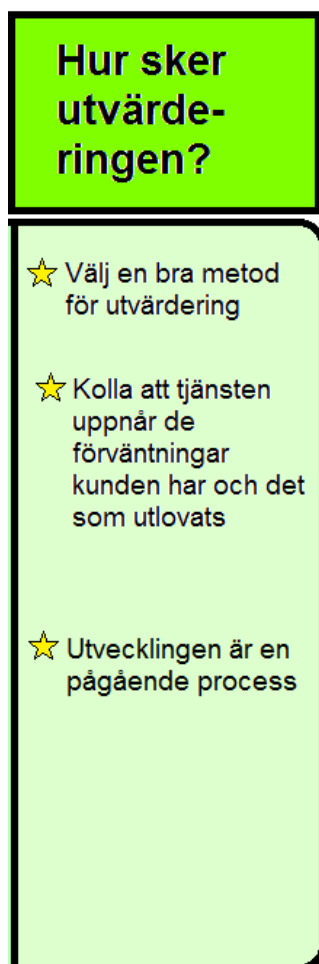
”Hur förverkligar jag tjänsten?” är namnet på denna del i figur 9. Testmodellen som gjorts i förra fasen ska nu testas med kunderna. Syftet är att genom detta få feedback från deltagarna, för att sedan kunna förbättra tjänsten innan den lanseras. Man ser till att e-klubben fyller sin funktion, är till nytta för användaren och är lätt att använda och förstå. Se även till att tjänsten fungerar i praktiken. När alla förbättringar är gjorda kan tjänsten ges ut för användning.

Figur 13. Hur förverkligar jag tjänsten?

3.5.5 Utvärdering

Denna del är i figur 9 kallad för ”Hur sker utvärderingen?”. Hit hör att välja en lämplig metod för utvärdering samt se till att tjänsten uppfyller de förväntningar som kunden har och att den motsvarar det som utlovats. Utvecklingsprocessen är en pågående process.

Figur 14. Hur sker utvärderingen?

4 Enföräldersfamiljer

Detta kapitel innehåller teori om ensamstående föräldrar, både mammor och pappor, och barn till ensamstående föräldrar. Det är delvis utifrån detta kapitel resultatet från den individuella delen av projektet kommer att framställas.

4.1 Ensamstående föräldrar

Som ensamstående förälder kan man ha ensam vårdnad eller gemensam vårdnad om barnet. Vid ensam vårdnad bestämmer den ena föräldern ensam om alla frågor som berör barnet, till exempel skolgång och boende. Den andra föräldern har inga lagliga möjligheter att kunna påverka frågor gällande barnet och har även begränsade rättigheter till information om barnet. Den förälder som inte är vårdnadshavare har ändå rätt att umgås med barnet, om inte annat fastställts i domstolsbeslut. (Klasson, 2005, ss. 119-120). Den förälder som inte är barnets vårdnadshavare har inga rättigheter att fatta beslut som rör

barnet utan samtycke av barnets vårdnadshavare, hen kan till exempel inte ta barnet med på resa till ett annat land utan vårdnadshavarens samtycke. (Oikeus.fi).

Då barnet är hos den förälder som inte har vårdnaden är det hen som under tiden för umgänget har ansvaret för barnet och de vardagliga besluten som gäller barnet. Sådana saker är bland annat vad barnet ska äta och hurdana kläder barnet ska ha på sig. Den förälder som är vårdnadshavare kan inte direkt påverka dessa beslut men får framföra sina önskemål och synpunkter. (Klasson, 2005, s. 41). Enligt lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (1983/361) är syftet med umgängesrätt att trygga barnets rätt att kunna hålla kontakten även med den förälder som barnet inte bor hos (§2).

Enligt lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (1983/361) ska vårdnadshavaren trygga barnets välfärd och utveckling och har då rätt att fatta beslut som rör barnets vård, boende, uppfostran och andra personliga angelägenheter (§4).

Vid gemensam vårdnad fattar båda föräldrarna tillsammans beslut som rör barnet, om inget annat bestämts. Det behövs alltså samtycke från båda föräldrarna då beslut som rör barnet fattas. Exempel på sådana frågor som rör barnet är bland annat barnets skolgång och byte av hemort. (Oikeus.fi).

Enligt lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (1983/361) ska föräldrar med gemensam vårdnad gemensamt fatta beslut kring frågor som rör barnet och tillsammans ansvara för vårdnaden om barnet. Vid brådskande ärenden behövs inte den andra förälderns samtycke ifall hen har förhinder att delta i beslut som rör barnet. Kring frågor som är av stor betydelse för barnets framtid kan beslut dock inte göras bara med ena förälderns samtycke utan då krävs det båda vårdnadshavarnas samtycke (§5).

I slutet av år 2015 fanns det i Finland 571 000 barnfamiljer med minst ett barn under 18 år. Av dessa barnfamiljer var 18 procent ”ensam mor”-familjer och tre procent ”ensam far”-familjer. (Tilastokeskus, 2016). Bakgrunden till att man blir ensamstående har ändrat under de senaste decennierna. Nuförtiden är orsaken till detta ofta skilsmässor eller att man inte längre bor ihop med sin partner, medan orsaken tidigare ofta var den andra partners död. Andra bakgrunder till att enföräldersfamiljer uppstår är adoption, planerade eller oplanerade graviditeter där föräldern väljer att ensam ta hand om barnet. (Haataja, 2009, s. 46).

Då man ser på andelen barn som bor med bara en förälder ökar antalet ju äldre barnet blir. Barn under ett år utgör ungefär åtta procent, barn i åldern ett till två år drygt tio procent, barn i treårsåldern nästan 13 procent, barn i åldern fyra till sex år 13 procent och barn i åldern 7-17 år nästan 20 procent. Ju yngre ett barn är, desto större sannolikhet är det att barnet bor hos mamman och inte hos pappan. (Haataja, 2009, s. 54).

Omsorgen av barnet kan äventyras på grund av att ensamstående föräldrar ofta är trötta och lever med mental och ekonomisk press. Problem med uppehälle och fattigdom kan förorsaka långsiktiga konsekvenser som bland annat kan leda till att barnets välbefinnande försvagas. Även om ensamstående lever i en dålig ekonomisk situation så är den här gruppen ändå nästan osynlig inom familje- och socialpolitiken i Finland. (Forssén, Haataja, & Hakovirta, 2009, s. 17).

Ensamstående föräldrar upplever för det mesta inte några stora problem, utan det är främst frågan om vardagliga små problem. När små problem klumpar ihop sig kan de dock bli till stora problem. I vardagen för ensamstående föräldrar med småbarn finns det kanske inte alltid möjlighet till barnvakt. Även om man skulle ha möjlighet till barnvakt kanske inte krafterna för egna intressen räcker till, eftersom vardagen med småbarn kan vara väldigt krävande. Rutiner är något som en ensamstående förälders vardag långt är uppbyggd på. Genom rutiner fungerar vardagen, men oväntade händelser kan göra att systemet rubbas och vardagen blir utmanande och svår. (Alasalmi, 2011, ss. 169-170).

Då barnet blir äldre och börjar bli intresserat av att leka med andra barn kan livet som ensamstående förälder bli lättare och familjelivet kanske inte är lika tungt och stressande som under de tidiga småbarnsåren. När barnet blir äldre är det i många fall lättare att som förälder sköta ärenden i lugn och ro, eftersom äldre barn ofta har vänner från dagis som de gärna umgås med även på fritiden. (Alasalmi, 2011, ss. 174-175).

4.1.1 Ensamstående mammor

”Ensam mor”-familjen definieras som en familj som består av en mamma som lever utan partner och bor ensam med minst ett eget barn som är under 18 år (Bak, 2012, s. 70). Då man ser på andelen ”ensam mor”-familjer över hela Europa är andelen högst i Norge, Storbritannien, Sverige och Danmark (Bak, 2012, s. 70). I Norden är det bara i undantagsfall som ”ensam mor”-familjer uppstår på grund av att barnets pappa dör eller att mamman ensam genomgår graviditet. Vanligaste orsaken till att det blir en ”ensam mor”-

familj är skilsmässa och då är det vanligast att mamman valt att separera. (Bak, 2012, s. 71).

I ”ensam mor”-familjer finns det oftast färre barn än vad det finns i familjer med två föräldrar. Jämfört med ”ensam far”-familjer så har ”ensam mor”-familjer fler barn. Av alla ”ensam mor”-familjer har knappt hälften av dem två eller flera barn. (Bak, 2012, s. 71).

Då man blivit ensamstående finns det två olika strategier, självbärande strategi eller traditionell familjestrategi. De mammor som har en traditionell familjestrategi drömmer om att någon gång få bilda en ny kärnfamilj. De anser att ”ensam mor”-familjen inte är något som de önskade sig och att familjen inte är fullständig. De här mammorna uppskattar självständigheten, närheten och samvaron de har med sina barn, men känner sig ändå ensamma. De saknar att ha en partner i familjen och deras egna handlingar kan aldrig fylla brittena i familjen utan de känner att de behöver en partner för att familjen ska bli fullständig igen. (Bak, 2012, ss. 74-75). De mammor som har en självbärande strategi anser att den nya situationen, ”ensam mor”-familjen, ger nya möjligheter och de har lagt bort drömmen om en kärnfamilj. De tar tillvara på de styrkor som en ”ensam mor”-familj har och bygger upp livet utgående från dessa. Styrkan får de här mammorna från allt de kan göra med sina barn och av att kunna göra egna val och beslut i livet. (Bak, 2012, ss. 74-75).

Gemensamt för alla ensamstående mammor är deras utsatta ekonomiska situation. De ska försörja familjen på bara en inkomst samtidigt som de har huvudansvaret gällande omsorgen av barnet. (Bak, 2012, s. 77). Det har visat sig att ensamstående mammor har större ekonomisk stress och på grund av det mer psykisk utsatthet än de mammor som lever i en familj som består av två föräldrar. (Bak, 2012, s. 81).

4.1.2 Ensamstående pappor

Ensamstående pappor är inte ett ämne som väckt stort intresse bland forskare. Det finns begränsad forskning kring ensamstående pappors liv och deras erfarenheter. (Huttunen, 2001, s. 119). Oftast är det så att barnet efter en skilsmässa bor med sin mamma. Om pappan är den som blir ensamstående förälder är orsaken oftast den att mamman inte har kunnat ta hand om barnet, på grund av till exempel droger eller mentala problem. Får pappan vårdnaden är det alltså stor sannolikhet att barnets mamma har något sorts problem. (Sinkkonen, 2000, s. 190). En annan orsak att pappor blir ensamstående är om mamman till barnet dött (Huttunen, 2001, s. 121). De pappor som blir ensamstående föräldrar mot sin

egen önskan är nödvändigtvis inte lika redo att binda sig till sitt faderskap som de pappor som önskat sig vårdnaden av barnet (Tuovinen, 2014, s. 127).

Ensamstående pappor har samma sorts problem som ensamstående mammor. De funderar på hur de ska klara sig i vardagen med barnet och bekymrar sig över barnets skolgång och hälsa. De har även en känsla av att de blir isolerade från andra vuxna och känner sig på så sätt ensamma. Konflikter kan uppstå mellan barnets behov och arbetets krav. Arbetet är viktigt för många män och kan även vara en bidragande faktor till god självkänsla. (Sinkkonen, 2000, s. 191).

Utomstående stöd kan vara nödvändigt för ensamstående pappor, ifall de har bristande erfarenhet av att ta hand om barnet (Huttunen, 2001, s. 122). Oftast är det så att ensamstående pappor kämpar mer på egen hand, eftersom de ogärna tar emot den hjälp som erbjuds (Huttunen, 2001, s. 125).

4.2 Barn till ensamstående föräldrar

Enföräldersfamiljer är i dagens läge så vanliga att barn inte ser det som något konstigt. Barn som har en ensamstående förälder är därför vanligtvis inte tvungna att förklara familjesituationen för sina vänner. Personalen i daghemmen är professionella och har kunskap om dagens olika familjetyper. De har erfarenhet av barn med ensamstående föräldrar och hur de kan stöda barnets trygga uppväxt. Majoriteten av alla barn spenderar största delen av sin dag i daghemmet där de kan skapa en trygg relation till daghemmets personal. Personalen uppmuntrar barnet att uttrycka sig själv och sina känslor. Födelsedagar och daghemmets vår- och julfester kan vara utmanande för barn med skilda föräldrar. För barnet kan det vara viktigt att båda föräldrarna deltar. (Mäkijärvi, 2014, ss. 48-52).

Barn ska ha möjlighet att bearbeta sina känslor, ha egna åsikter och funderingar, få information och ha rätt till att uttrycka sig själv. Enföräldersfamiljer är naturligt och vanligt i dagens läge och det finns många olika slags familjekonstellationer. Känslan av gemenskap är viktig för alla. Därför kan det vara bra att kunna dela sina erfarenheter och att få referensstöd av andra med likadan familjesituation. Enföräldersfamiljer har både positiva och negativa sidor och det är viktigt att stärka det positiva och fokusera på det som familjen har, inte på det som fattas. Inom enföräldersfamiljer blir barnet ofta mer synligt och hört än i tvåföräldersfamiljer. Relationen mellan föräldern och barnet är ofta mer nära, och hemma finns det inga bråk mellan föräldrarna. Det är viktigt att barnet har en nära

relation till åtminstone en vuxen människa, men det är bra om familjen har ett större nätverk med flera trygga vuxna. (Janhunen & Pauni, 2014b, ss. 23-24). Om barnet inte lever med sin pappa, kan barnet genom att umgås med till exempel sin morfar, morbror eller annan mansperson få en mansförebild. Om barnet lever med sin pappa kan kvinnoförebilden vara till exempel farmor, faster eller annan kvinna. Om ena föräldern inte är delaktig i barnets liv eller inte längre finns, är det viktigt att barnet får prata om det. Barnet kan tillsammans med föräldern prata om den andra föräldern, till exempel skapa en berättelse om sin andra förälder. För barnet kan det även kännas bra att höra att hen har ärvt sin andra förälders näsa, sångröst eller någon annan egenskap. (Janhunen & Pauni, 2014b, ss. 32-33).

Då en av barnets föräldrar blir ensamstående, på grund av skilsmässa eller död, kommer det oftast som en oväntad händelse för barnet. Det är ofta den första stora krisen i barnets liv. Även om skilsmässan betyder att föräldrarna skiljer sig från varandra så berör det hela familjen, inklusive barnet. Då föräldrarna skiljer sig bor inte hela familjen längre tillsammans och en eller flera familjemedlemmar kanske flyttar bort. Det sker stora förändringar under en kort tid och barnet har inte mycket tid att anpassa sig eller förbereda sig på dessa förändringar. (Angsell & Grönkvist, 2013, ss. 19, 21-22). Stora förändringar och brist på diskussion är riskfaktorer i ett barns liv och kan vara skadligt för barnet (Niemelä & Kääriäinen, 2008, ss. 37-38). Barn kan uppleva stora känslor som förvirring, rädsla och sorg under en skilsmässa eller om den ena föräldern avlider. Känslorna kan stanna kvar lång tid efteråt. Oftast börjar pojkar bete sig mer aggressivt medan det hos flickor är vanligare med psykiska problem. Personlighetsfaktorer inverkar på barnets förmåga att bearbeta svåra känslor. En del barn är mer resistenta mot förändringar, osäkerhet och förlust än andra. (Hokkanen, 2005, s. 105).

Barnets reaktioner på den ändrade familjesituationen varierar enligt ålder, kön och personlighet. Barn förstår och bearbetar nya situationer och känslor på olika sätt beroende på utvecklingsnivå och ålder. (Ruishalme & Saaristo, 2007, s. 55). Barn under sju års ålder kan inte ännu tänka självreflektivt, vilket betyder att de inte kan förstå och urskilja vad som beror på dem själva och vad som beror på andra (Niemelä & Kääriäinen, 2008, s. 40). För barn under skolåldern är det utmanande att kunna beskriva sina känslor med ord. De uttrycker sina känslor på många andra sätt, till exempel med huvudvärk, magknip, raseriutbrott eller genom att dra sig tillbaka. En del barn kan börja bete sig omhändertagande och även börja trösta sin förälder. (Koskela, 2009, s. 24).

För barnet är det viktigt att det dagliga livet är förutsägbart och att det finns rutiner (Niemelä & Kääriäinen, 2008, s. 37). Känslor som förvirring och osäkerhet minskar då vardagen blir mer säker och normal. För barn som lever med en ensamstående förälder är skyddsfaktorer en trygg levnadsmiljö, rutiner i vardagen och en positiv och trygg relation till föräldern – att barnet blir hört och får närhet. (Niemelä & Kääriäinen, 2008, ss. 50-58).

Kommunikation är viktigt – prata med och lyssna på barnet. Många barn önskar få en förklaring till varför föräldrarna skiljer sig eller till varför hen bara har en förälder. (Angsell & Grönkvist, 2013, s. 23; Janhunen & Pauni, 2014b, ss. 23-24). Det är bra att berätta för barnet om den andra föräldern och orsaken till att föräldrarna inte är tillsammans. Detta bör göras på ett lämpligt sätt, enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Det är viktigt att förklara varför föräldrarna inte längre kan leva tillsammans och berätta att föräldrarna alltid kommer älska barnet och finnas där för barnet, fastän det inte längre går att leva tillsammans som en familj. (Hokkanen, 2005, s. 118). Barnet kan ha frågor som hen undrar över och skulle vilja få svar på. Om barnet har en god relation till sin förälder och upplever att det är okej att prata om den andra föräldern så kommer barnet att ställa sina frågor. Den vuxna ska vara ärlig, men skydda barnet från negativa detaljer. Det är viktigt att som vuxen kunna skilja på vad som är bra och nödvändigt för barnet att veta och vad som inte är det. Barnet vill inte höra sina föräldrar bråka eller skälla på varandra. (Warshak, 2012, ss. 36-38).

Den ensamstående förälderns attityd mot familjesituationen spelar en stor roll för hur barnet ser på den. Det är viktigt att den ensamstående föräldern har bearbetat sina åsikter och känslor om att vara ensamstående. Förälderns upplevelse om familjen spelar stor roll för hur barnet upplever situationen. Barnet hör gärna berättelser om andra barn med skilda föräldrar. Barnet kan ha mycket känslor och uppleva förvirring och det är bra och lugnande för barnet att höra hur andra barn klarat av situationen och hur livet gått vidare. (Niemelä & Kääriäinen, 2008, s. 4). Sagor, berättelser och olika lekar är bra sätt för barnet att sätta ord på sina känslor, kunna bearbeta situationen och de känslor som väcks samt beskriva de pågående förändringarna i barnets och familjens liv (Koskela, 2009, s. 24).

5 Stödbehov och tillgängligt stöd

Detta kapitel består av en beskrivning av ensamstående föräldrars stödbehov samt det stöd som finns tillgängligt för dem. E-klubbsmodellen som presenteras i kapitel 6 utgår huvudsakligen från det som presenteras nedan.

5.1 Behov av stöd

Då man lever som ensamstående förälder med sina barn kan det bli svårt att få sina egna behov tillfredsställda. Alla har behov av att kommunicera, berätta om vardagen och dela med sig av sina tankar och känslor. Som ensamstående kan det hända att man inte har någon att diskutera med och då kan behoven till slut bli en börda som tar energi från föräldern. Om de otillfredsställda behoven blir för många börjar föräldern må dåligt och då är det svårt att vara en bra förälder till sina barn. Otillfredsställda behov ökar risken att blir indragen i en ond cirkel som leder till att det inte går att vara en bra förälder. (Hellsten, 2000, s. 56).

5.1.1 Hälsa

Ensamstående föräldrar har i medeltal sämre hälsa än familjer där det finns två föräldrar. Stress och ångestsymtom är de vanligaste hälsoproblemen för ensamstående. I en forskning upplever två av fem ensamstående mammor att de har en god hälsa, medan nästan hälften av de samboende mammorna upplever sig ha en god hälsa. En tredjedel av de ensamstående mammorna känner trötthet och utmattning, medan bara en femtedel av de samboende mammorna känner det. (THL, 2017b). Ensamstående föräldrar kan känna press gällande till exempel inkomst och arbete, uppfostran av barnet eller att tiden med barnet inte räcker till. Att vara ensamstående förälder innebär ansvar för allt det som man i tvåföräldersfamiljer delar på. Som ensamstående kan man därför ibland känna sig otillräcklig och måste kämpa för att hålla samma nivå som familjer med två föräldrar. (Avomaa, 2008, ss. 118-119).

Överlag mår ensamstående pappor sämre än ensamstående mammor. Papporna kan känna sig ensamma, få problem på jobbet eller få sociala problem. De blir också sjuka, råkar ut för olyckor och begår självmord oftare än samboende pappor. Ensamstående mammor mår dåligt, men det är inte lika vanligt som för papporna. (Alfvén & Hofsten, 2004, ss. 166-167). Fastän inte alla ensamstående mammor mår dåligt är dålig hälsa vanligare hos dem än hos mammor som lever tillsammans med en partner. 40 procent av ensamstående mammor röker, vilket är dubbelt fler än kvinnor i allmänhet. Detta är ett hälsoproblem för ensamstående mammor. (Jalakas, 2002, ss. 79-80).

5.1.2 Ekonomi och arbete

Ensamstående föräldrar ligger i riskzon då det gäller arbetslöshet och fattigdom. Den ekonomiska situationen kan ofta upplevas som jobbig (Hydén & Hydén, 2002, s. 43). Det finns en stereotyp bild av ensamstående mammor som unga kvinnor med dålig lön och låg utbildning (Hydén & Hydén, 2002, s. 44). Trots det betyder det inte att alla ensamstående föräldrar har det sämre ställt än familjer där man lever tillsammans med en partner (Jalakas, 2002, ss. 79-80).

Ensamstående mammor kan uppleva att det är svårt att få inkomsterna att räcka till (Baranowska-Rataj, Matysiak, & Mynarska, 2013, s. 1466). Detta har många olika konsekvenser. Ofta är det de ensamstående mammorna som lider mer av sämre ekonomi. Kvinnor har ofta lägre lön och har kortare arbetsdagar än männen. Eftersom barnet oftast bor hos mamman har hon större utgifter. Tidigare har parterna delat på utgifterna, nu fås endast underhållsbidrag av pappan. Det leder till att mamman behöver betala mer för barnet än tidigare. För att mamman ska få ihop de pengar som behövs jobbar hon mera och har längre arbetsdagar, vilket kan leda till stress. (Broberg & Tähtinen, 2009, s. 157). Ensamstående kan tycka att det är svårt att försörja barn på bara en lön (Baranowska-Rataj, Matysiak, & Mynarska, 2013, s. 1467). Undersökning visar ändå att ensamstående mammor har likvärdiga nivåer som samboende mammor då det gäller arbetsmotivation, frånvaro och arbetsinsats (Noble, Eby, Lockwood, & Allen, 2004, s. 1031).

När man jämför tvåföräldersfamiljer och enföräldersfamiljer, är det de ensamstående mammorna som har de lägsta inkomsterna och lägst utbildningsnivå. I början av 2000-talet visade jämförelser att en femtedel av ensamstående mammor bara har grundskoleutbildning, medan det i tvåföräldersfamiljer bara är en förälder av tio som har endast grundskoleutbildning. (THL, 2017b). På basen av detta kan man alltså säga att det finns flera ensamstående mammor som är lågutbildade än högutbildade. Till viss del stämmer det också in på ensamstående pappor. (Ringmar, 2010). Man har jämfört olika sorters familjer på basen av hur bra barnen har det och har kommit fram till att kärnfamiljen kommer på första plats, enföräldersfamiljen på andra plats och nyfamiljen på tredje plats. Orsaken till att kärnfamiljen placerar sig bättre än enföräldersfamiljen är huvudsakligen ekonomisk men även att barnet då har två föräldrar i sitt liv. (Rotkirch, 2014, ss. 135, 137).

5.1.3 Föräldraskap och familjelivet

Att vara förälder innebär juridiskt, praktiskt och emotionellt ansvar över barnet och dess uppfostran (Cocozza, 2016, s. 20). Det är vanligt att känna både lättnad och förtvivlan då man blivit ensamstående (Alfvén & Hofsten, 2004, s. 75). Då det händer förändras ens relationer, både inom och utanför familjen. Den ensamstående föräldern kan få en närmare relation till sina barn, eftersom man måste vara mer närvarande då det bara finns en förälder. När man blir ensamstående ändrar rollen som förälder. Man har inte någon att dela föräldrarollen med, utan måste ensam ansvara för allt vad föräldraskapet innebär. Om tiden före man blivit ensamstående varit kaotisk, kan det i många fall kännas lättare efteråt och den ensamstående orkar då vara en bättre förälder än tidigare. (Alfvén & Hofsten, 2004, ss. 78-81). För ett fungerande föräldraskap och familjeliv krävs att den ensamstående föräldern på egen hand utvecklar det team som tvåföräldersfamiljer tillsammans utvecklar och reflekterar över sin roll och sitt föräldraskap (Cocozza, 2016, s. 45). Eftersom man som ensamstående har flera roller, kan det medföra konsekvenser för föräldern (Noble, Eby, Lockwood, & Allen, 2004, s. 1031). I undersökning framkommer det att hälften av de ensamstående föräldrarna upplever att ensamt föräldraskap kan vara tröttsamt och stressande. Det kan känslomässigt vara mer ansträngande att uppfostra barn på egen hand. (Baranowska-Rataj, Matysiak, & Mynarska, 2013, s. 1467).

Undersökning visar att cirka en sjättedel av ensamstående föräldrar i Finland upplever att föräldraskapet är tungt. Motsvarande siffra för familjer med två vårdnadshavare var cirka en tiondel. Ensamstående föräldrar upplever alltså att föräldraskapet och uppfostran av barn är mer krävande än vad medeltalet av alla föräldrar upplever. Som ensamstående kan det handla om att man är tvungen att ge upp sin egen tid, till exempel sina hobbyn. Det är ändå många faktorer som spelar in på hur ensamstående föräldrar upplever föräldraskapet och familjens situation. Exempel på dessa faktorer är familjens storlek, familjens ekonomiska situation, förälderns kön, förälderns bakgrund och relationen till den andra föräldern (om det finns en sådan). Föräldrar som blivit ensamstående på grund av partners död upplever vanligen föräldraskapet tyngre än vad andra ensamstående föräldrar gör. (Broberg & Tähtinen, 2009, s. 165). Eftersom ensamstående föräldrar ofta har en lägre utbildningsnivå, påverkar det också storleken på familjen. Studier visar att lägre utbildade ofta har färre barn än högutbildade. (Ringmar, 2010). Oftast har ensamstående föräldrar inte fler än två barn (Försäkringskassan, 2016, s. 18).

Om det har funnits en partner med i bilden funderar föräldrarna ofta på hur det ska gå för barnet. Trots det är det ändå barnet som är föräldrarnas räddning och får dem att fungera på dagarna. Endel pappor ger upp efter en skilsmässa och försvinner av olika orsaker. Det kan vara en orsak till varför det finns mer ensamstående mammor än pappor. (Alfvén & Hofsten, 2004, ss. 168-170). Det har bevisats att barn ger många ensamstående föräldrar motivation, mer energi och livsglädje. Barnet kan vara många föräldrars stöd till att lyckas i framtiden. (Baranowska-Rataj, Matysiak, & Mynarska, 2013, s. 1469).

Det kan konstateras att det inte finns så stora skillnader mellan enföräldersfamiljer och andra familjer gällande ett fungerande familjeliv. Ensamstående föräldrar upplever inte något större problem kring att få ett fungerande familjeliv. I småbarnsfamiljer med ensamstående föräldrar finns det vanligtvis ett fungerande samspel inom familjen. Det betyder dock inte att familjer inte skulle kunna uppleva problem kring detta. De enföräldersfamiljer som upplever mycket problem med att få familjelivet att fungera känner att problemlösning förekommer som ett av de största problemen. (Broberg & Tähtinen, 2009, ss. 161-162). Ett av de vanligaste moraliska problem som ensamstående föräldrar stöter på är förmågan att hitta rätt balans mellan barnets behov och sina egna behov (Hydén & Hydén, 2002, s. 232). I en annan undersökning kan man läsa att många ensamstående mammor upplever positiva känslor då det gäller ensamt föräldraskap, men att det kan vara svårt att få saker och ting organiserade på ett bra sätt. Det ensamma föräldraskapet kan leda till att man förlitar sig på andra i släkten och tar hjälp med uppfostran av dem istället för av den förra partnern. (Baranowska-Rataj, Matysiak, & Mynarska, 2013, ss. 1466, 1469).

5.1.4 Sociala relationer

Oftast upplever ensamstående föräldrar ensamhet som ett problem (Broberg & Tähtinen, 2009, s. 157). Då man blir ensamstående lägger man ner sina tillgångar, känslomässigt, ekonomiskt och praktiskt. Om man haft en partner mister man även någon att vara nära, prata med och söka trygghet hos. (Alfvén & Hofsten, 2004, ss. 13-14). Många ensamstående som tidigare haft en partner upplever separationen som smärtsam efteråt. Det är oftast mammor som väljer att separera och det beror på att de tror att de kommer få det bättre som ensamstående förälder än med sin förra partner. (Baranowska-Rataj, Matysiak, & Mynarska, 2013, ss. 1466, 1468). Det kan också hända att man mister mycket stöd från partnern. Stödet kan vara känslomässigt stöd, kärlek, ömhet och intimitet, praktisk hjälp samt information och råd. Nu måste man söka stödet från annat håll. Det har

visat sig att ensamstående föräldrar har ett mindre socialt nätverk än de som är gifta. (Alfvén & Hofsten, 2004, ss. 166-167). I en annan undersökning beskriver flera ensamstående att de saknar känslomässigt stöd, men också praktisk hjälp från någon annan (Baranowska-Rataj, Matysiak, & Mynarska, 2013, s. 1467).

5.2 Stödformer

Service och stöd för barn och familjer består av tjänster inom social-, hälso- och sjukvårds-, undervisnings- och idrotts- och kultursektorn. Andra och tredje sektorns verksamhet kompletterar ytterligare denna helhet av tjänster. Bassektorn som alla barn och familjer har rätt till och som är relevant för ensamstående föräldrar, är bland annat mödra- och barnrådgivning, småbarnspedagogik och socialtjänster för barn och familjer. (THL, 2017a). Enligt Föräldr@styrka fungerar stöd för familjer antingen förebyggande eller korrigerande. Med stöd som erbjuds barn, föräldrar och familjer vill man ge barn möjlighet till en god barndom och utveckling samt fungera resursförstärkande och främja familjers välbefinnande. (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, ss. 25-26).

5.2.1 Social- och hälsovård

Stödinsatser för familjer finns på många olika nivåer. Ett sätt att förtydliga det är att dela in dem i tre olika steg; allmänna, målinriktade och kliniska insatser. Till de allmänna insatserna hör till exempel dagvård, mödra- och barnrådgivning. Dessa insatser är riktade till alla, till hela samhället. De målinriktade insatserna finns till för personer och familjer som är i någon sorts riskzon. Hit hör förebyggande arbete, till exempel föräldrautbildning och erbjudande av stöd. De kliniska insatserna är avsedda för personer och familjer som upplever någon typ av problem och söker hjälp för det. (Hansson, et al., 2001, s. 23-24). Enligt Föräldr@styrka kan tjänster för barn och familjer även delas in i lagstadgade tjänster och universella tjänster, riktat stöd, stöd i vardagen, samhällelig verksamhet och korrigerande stöd. Riktat stöd innebär stöd riktat till en viss grupp, till exempel hemservice och familjearbete. Stöd i vardagen och samhällelig verksamhet är till exempel öppna daghem, klubbar, kamratstödsgrupper och bibliotek. Denna form av indirekt stöd fås alltså vid deltagande i samhällelig verksamhet. I alla tjänster som erbjuds barn och familjer är delaktighet en väldigt viktig del. För att familjen ska vara mottaglig för hjälp och stöd är det nödvändigt att familjemedlemmarna känner sig delaktiga i beslutsfattandet och hela stödprocessen. (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, ss. 26-27).

Gällande stöd för familjer ska fokus ligga på relationerna i familjen och på att utveckla relationerna i en positiv riktning, så att familjen som helhet fungerar bättre än tidigare. Man arbetar med de enskilda familjemedlemmarna och deras personliga känslor och tankar, men ser individen ur ett familjeperspektiv. (Hansson, et al., 2001, s. 29). Genom att hitta samband mellan den enskilda familjemedlemmen och de system som hen är en del av, kan man förstå individuella beteenden och symptom och på så sätt finna lösningar och komma till nya insikter. (Hansson, et al., 2001, s. 37).

I lagen om småbarnspedagogik (1973/36) skrivs om barns rätt till småbarnspedagogik. I hälso- och sjukvårdslagen (2010/1326) står om rådgivningsbyråttjänster, vars uppgift bland annat är att främja barns sunda tillväxt, utveckling och välbefinnande, stödja föräldraskapet och familjens allmänna välbefinnande och att i ett tidigt stadium identifiera barnets och familjens eventuella behov av särskilt stöd (§15). Enligt socialvårdslagen (2014/1301) ska i kommunal socialservice ingå bland annat socialt arbete, social handledning, familjearbete, hemservice, rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor och övervakning av umgänge mellan barn och förälder (§14).

Socialvårdslagen (2014/1301): ”Rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor ska ges för att främja barnets välfärd, individuella uppväxt och positiva utveckling, stödja föräldraskapet samt för att stärka barnfamiljernas förmåga att klara sig självständigt och stärka deras egna resurser. Rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor omfattar bedömning, handledning, sakkunnigrådgivning och annat stöd i anslutning till barns uppväxt och utveckling, familjeliv, människorelationer och sociala färdigheter.” (§26).

Enligt Föräldr@styrka satsar man just nu mycket på basservice och förebyggande arbete. Syftet är att minska behovet av korrigerande arbete, som till exempel barnskyddstjänster. (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, s. 29). Familjecenter är en relativt ny idé och en del av denna satsning på förebyggande arbete. Tanken med familjecenter är att erbjuda lättillgängligt förebyggande stöd. Såväl service på basnivå som specialtjänster finns i familjecentren eftersom tanken är att servicen ska vara en fungerande helhet. Utgångspunkten för verksamheten är barnets, föräldrarnas och familjernas behov. (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, s. 30). Familjearbete och hemservice är tjänster med vilka man strävar efter att förstärka familjens resurser och göra familjens vardag mer välfungerande. Dessa tjänster kan erbjudas både i förebyggande och korrigerande syfte. Familjearbete har alla familjer rätt till, men hemservice erbjuds endast om eller när familje- eller

livssituationen kräver det. Det kan till exempel handla om sjukdom, skilsmässa eller att någon i familjen har dött. (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, s. 31).

5.2.2 Ekonomiskt stöd

Enligt lagen om underhåll för barn (1975/704) har barn rätt till tillräckligt underhåll. "Underhåll innebär tillgodoseende av de materiella och andliga behov som motsvarar barnets utvecklingsnivå, den vård och utbildning barnet behöver samt härav föranledda kostnader" (§1). Den förälder som barnet inte bor hos är underhållsskyldig. Det betyder att hen är skyldig att betala underhållsbidrag till den andra föräldern. Föräldrarna kan tillsammans bestämma summan och får, om de så vill, endast göra ett fritt avtal om bidraget och dess storlek. Om detta underhållsbidrag visar sig vara för litet eller om den underhållsskyldiga av någon orsak inte klarar av att betala underhållsbidraget, kan underhållsstöd betalas ut av Folkpensionsanstalten. (Haataja, 2009, s. 55). För att kunna få underhållsstöd räcker det dock inte med att föräldrarna har fritt avtalat om underhållsbidraget, utan domstolen eller socialbyrån måste fastställa det. I sådana fall där föräldrarna inte kan komma överens är det också domstolen som bestämmer underhållsbidraget belopp. (FPA, 2016). Underhållsbidrag/-stöd betalas tills barnet fyller 18 år. Även om den förälder som barnet bor hos ingår i ett nytt samboförhållande eller äktenskap består underhållsskyldigheten hos den andra föräldern och beloppet på underhållsbidraget är det samma som tidigare. (Haataja, 2009, s. 55).

Som ensamstående förälder kan man även få ensamförsörjartillägg till barnbidraget. Om man som förälder sköter sitt under tre-åriga barn hemma, har man rätt till hemvårdsstöd. Beroende på familjens inkomster, kan man som ensamstående ha rätt till ett tillägg till detta stöd. Om familjesituationen ändrar, till exempel vid skilsmässa, kan även bostadsbidraget ändra. På Folkpensionsanstaltens hemsida (www.fpa.fi) finns en räknare där man kan få reda på hurdana möjligheter man har till ekonomiskt stöd. I sista hand kan man ansöka om grundläggande utkomststöd, som beviljas för de nödvändiga utgifter som familjens inkomster, tillgångar och sociala förmåner inte räcker till. (FPA, 2016).

5.2.3 Stöd som tredje sektorn erbjuder

Inom den tredje sektorn finns ett stort antal olika aktörer som erbjuder stöd för familjer. Nedan följer en uppräkningslista av några av de mest aktuella stöden för familjer med en ensamstående förälder som är i behov av stöd. Informationen är delvis tagen från examensarbetet Föräldr@styrka, och har sedan kompletterats med övrig information för att

rikta sig till ensamstående föräldrar och stöd för dem. Förutom det stöd som erbjuds via de föreningar som nämns nedan, finns det även på internet en del forum och chattar för föräldrar.

- Folkhälsan arbetar med olika projekt, vars mål är att stöda familjer på ett eller annat sätt. De erbjuder även tjänster i form av daghem, öppna daghem och familjecaféer runt om i Svenskfinland. (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, s. 32).
- Mannerheims barnskyddsförbund (MLL) har bland annat en webbplats, Vanhempainnetti, som erbjuder stöd för föräldrar, en stödtelefon dit man kan ringa för att få tala med en annan förälder och ett diskussionsforum. Största delen av verksamheten är finskspråkig, men en liten del går även att få på svenska. (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, s. 33).
- Barnavårdsföreningen i Finland är Finlands äldsta barnskyddsorganisation. Föreningen arbetar för en god barndom och ett gott föräldraskap, och har verksamhet både på finska och svenska. De satsar mycket på förebyggande familjearbete, både i form av individuellt stöd och som gruppverksamhet. Det individuella stödet består av avgiftsfria träffar, där personens och familjens situation och behov av stöd kartläggs. Utgående från vad man under träffen kommit fram till rekommenderar sedan den professionella olika stödformer som hen tror att skulle kunna passa familjen. Det kan vara frågan om till exempel familjehandledning eller stödgruppsverksamhet. Gruppverksamhet erbjuds för både föräldrar och barn. Olika grupper har olika teman. Exempel på teman är föräldraskap, skilsmässa och psykisk ohälsa hos en förälder. Syftet med gruppverksamheten är främst att erbjuda en möjlighet att få utlopp för sina känslor och att sätta ord på dem, stärka självkänslan och förebygga ensamhet. (Barnavårdsföreningen i Finland, 2017).
- Föreningen för familjer med en förälder r.f., på finska Yhden vanhemman perheiden liitto ry, arbetar för att familjer med ensamstående föräldrar ska vara jämställda med andra familjer såväl socialt och ekonomiskt som rättsligt. Verksamheten är finskspråkig. Målet är att familjer med ensamstående föräldrar ska ha samma position i samhället som övriga familjetyper. De vill stärka ensamstående föräldrars tro på sig själv och sin förmåga att vara en bra förälder. Ensamstående föräldrar ska inte behöva uppleva skuldbeläggning, ojämlikhet eller kränkande bemötande. Föreningen är en barnskyddsorganisation som utför bland annat förmånshandläggning och forskning inom området samt erbjuder stöd för

föräldrar och barn. Exempel på verksamhet är utbildning av kamratstöds personer, gratis juridisk rådgivning, stödtelefon och -chatt (både professionell rådgivning och frivilliga som erbjuder kamratstöd) och stödgrupper i olika delar av landet. (Yhden vanhemman perheiden liitto ry).

6 Modell för e-klubb

Nedan beskrivs strukturen för e-klubben och resultatet av teorin. Resultatet presenteras i form av e-klubbsträffar som är planerade att stöda ensamstående föräldrars behov. Träffarna har sedan visualiserats till en bild, figur 15.

6.1 Struktur för e-klubb

Syftet med e-klubben är att genom ett resursförstärkande arbetssätt ge ensamstående föräldrar stöd i vardagen och erbjuda kamratstöd. E-klubben baserar sig på ensamstående föräldrars behov av stöd som framkommit i utredningen. Exempel på det resultat som erhållits är att ensamstående föräldrar kan ha ekonomiska svårigheter och kan känna utanförskap, stress och ensamhet. Målet med denna e-klubb är att stärka ensamstående föräldrars sociala nätverk och förstärka föräldrarnas resurser i föräldraskapet. Detta ökar familjens välmående. E-klubbens språk är svenska. Deltagarantalet kan variera, mellan fem och åtta personer är lagom. Träffarna hålls kvällstid eftersom det kan tänkas att kvällar skulle vara den mest passande tiden för småbarnsföräldrar. Under första träffen kan den exakta tidpunkten bestämmas utgående från gruppens behov och önskemål.

För att kunna delta i e-klubben behövs en dator, internet, webbkamera, mikrofon och hörlurar. Till exempel kan Skype eller Google Hangouts användas som kommunikationsverktyg. Före e-klubben börjar får deltagarna instruktioner och information om hur tekniken och e-klubben fungerar. Deltagarna får även information om e-klubbens innehåll och syfte. Marknadsföringen sker på daghem, rådgivning, familjecafé och på andra ställen där man når ensamstående föräldrar.

6.2 Exempel på träffar

Nedan presenteras en modell för en e-klubb för ensamstående föräldrar. E-klubben är indelad i olika träffar, med olika teman för varje träff. Uppbyggnaden av denna e-klubb baserar sig på de resultat som erhållits genom detta arbete – det vill säga hurudant stöd

ensamstående föräldrar verkar vara i behov av. Kartläggningen av ensamstående föräldrars stödbehov baserar sig på så mångsidig litteratur som möjligt och resultaten som erhållits är slutsatser av vad flera olika författare har kommit fram till. Som inspiration till innehållet av träffarna har material från projektet Leija och Föräldr@styrka använts. Vid beskrivning av de olika träffarna har Föräldr@styrka tillsammans med andra källor använts för att komplettera kartläggningen som gjorts i detta arbete och för att tydliggöra exempel på innehåll.

I figur 9 framkommer en modell som de professionella kan använda sig av. För att få träffarna från e-klubben för ensamstående småbarnsföräldrar sammanställda har även här gjorts en bild, se figur 15. Figur 9 och figur 15 slås ihop till figur 16, vilket gör att slutresultatet blir komplett.

Träff 1: Introduktion & bekantskap	Träff 2: Stöda föräldraskap	Träff 3: Föräldrarnas egen ork	Träff 4: Ekonomi	Träff 5: Socialt nätverk & förebyggande av ensamhet	Träff 6: Hur kan man stöda barnet?	Träff 7: Information om stödförmer	Träff 8: Avslutning & utvärdering
<ul style="list-style-type: none"> - Presentation & lära känna varandra - Information om e-klubben - Gemensamma regler - Förväntningar, önskemål 	<ul style="list-style-type: none"> - Dela erfarenheter - Tips & idéer - Diskussion om svårigheter och glädjestunder 	<ul style="list-style-type: none"> - Schema för egen tid och hushållssysslor - Dela erfarenheter 	<ul style="list-style-type: none"> - Diskussion - Information om ekonomiska stöd - Ekonomiska tips 	<ul style="list-style-type: none"> - Känna gemenskap - Nätverkskarta - Hur hjälpa & stöda varandra - Vad har e-klubben gett mig för social samhörighet? 	<ul style="list-style-type: none"> - Rollkarta - Stöda barnet 	<ul style="list-style-type: none"> - Information om stödförmer - Frågor & erfarenheter - Handledaren påläst 	<ul style="list-style-type: none"> - Sammanfatta träffarna - Positivt avslut - Utvärdering - Vad händer sedan? Fortsatt kamratstöd?

Figur 15. E-klubbsträffar.

6.2.1 Träff 1: Introduktion och bekantskap

I början av e-klubben är det viktigt att deltagarna lär känna varandra, får information om e-klubbens uppbyggnad och att gemensamma regler för e-klubben görs upp. Presentation av deltagarna kan börja med att handledaren introducerar sig själv. Enligt Föräldr@styrka kan man berätta om hur många barn man själv har, varifrån man kommer, hur man upplever sitt föräldraskap och vad som är det mest utmanande i vardagen, men även det som är roligt. Deltagarna kan tillsammans diskutera sina förväntningar på e-klubben och hurdana önskemål man har. (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, ss. 50-51, 76).

Under den första träffen skulle även barnet kunna vara med. Genom att deltagarna tillsammans skapar gemensamma regler för e-klubben kan man stärka känslan av gemenskap och trygghet. Detta kan man göra till exempel genom att alla deltagare och handledare kommer med förslag på regler och överenskommelser. (Janhunen & Pauni, 2014a, s. 12). Överenskommelserna kan handla om tystnadsplikt, tid, regler och så vidare. Något som underlättar att det blir en trygg stämning är om man kommer överens om

tidpunkt, tidsram, obligatorisk närvaro och tystnadsplikt redan i början av träffarna (Tveiten, 2014, ss. 66-67).

6.2.2 Träff 2: Stöda föräldraskapet

Att vara förälder är alltid en svår och krävande uppgift. Som ensamstående kan det kännas ännu tyngre eftersom man bara är en förälder som ska uppfostra ett barn ensam. Att ta ansvar för hela föräldraskapet och livet på sidan om kan bli mycket krävande för ensamstående. (Hellsten, 2000, s. 56). Tidigare i detta arbete har det framkommit att ensamstående föräldrar ibland kan tycka att föräldraskapet är krävande, delvis på grund av ekonomi, brist på tid och att ensam ansvara för alla roller som föräldraskap innebär.

Denna träff är avsedd för att föräldrarna kan dela sina erfarenheter med varandra, samtidigt som de kan få tips och idéer från varandra för att underlätta föräldraskapet. Man kan diskutera positiva sidor av att vara ensamstående förälder, men även svårigheter. Flyter inte diskussionen på under träffen kan handledaren stöda och handleda till diskussion genom att till exempel ställa öppna frågor.

6.2.3 Träff 3: Föräldrarnas egen ork

Hur ensamstående familjer får vardagen att fungera beror till stor del på familjens resurser och den allmänna situationen i familjen (Broberg & Tähtinen, 2009, s. 157). Arbetsfördelningen känns tung och ibland orättvis för ensamstående (Broberg & Tähtinen, 2009, s. 162). Då man lever ensam blir det svårt att hinna se till sina egna behov. Har man otillfredsställda behov som förälder leder det till att man börjar må dåligt och inte har lika mycket ork och energi att ta hand om sina barn. (Hellsten, 2000, s. 56).

Man behöver själv må bra för att orka ta hand om barnet på bästa möjliga sätt. Därför skulle det vara viktigt att ensamstående föräldrar hittar egen tid. För att hjälpa dem med detta kommer man under denna träff att göra upp ett schema där det planeras in egen tid då man har möjlighet att ta hand om sig själv. Då får de fundera på vilka behov de själva har och se till att de får dem tillfredsställda (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, s. 53). Genom diskussion med de andra deltagarna kan de få tips av varandra på vad man kan göra för att få mera energi (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, s. 53). Här finns tid att dela med sig av positiva erfarenheter. De kan även lägga in övriga hushållssysslor i schemat för att få bättre ordning på sin vardag.

6.2.4 Träff 4: Ekonomi

Att dela med sig av personliga svårigheter till andra i liknande situation kan många gånger kännas befriande och lättande. Dessutom har säkert många av deltagarna goda tips och idéer gällande ekonomin. (Janhunen & Pauni, 2014b, s. 6). Tidigare i detta examensarbete har det klargjorts att många ensamstående föräldrar har någon form av ekonomiska svårigheter. På grund av detta kan ekonomi med fördel vara temat för en av träffarna. Tanken är att deltagarna fritt ska få dela med sig av sina erfarenheter gällande detta tema. Denna träff kunde samtidigt fungera som ett infotillfälle, där handledaren ger information om de olika typer av ekonomiska stöd som finns att få. Tidigare i detta arbete har redogjorts för ekonomiska stöd som finns tillgängliga för ensamstående.

6.2.5 Träff 5: Socialt nätverk och förebyggande av ensamhet

Ensamhet är någonting som kan ses som en riskfaktor, medan gemenskap och omsorg har en sorts skyddande effekt. Det har visat sig att den skyddande effekten gäller både den som ger hjälp och den som får hjälp. Välbefinnandet ökar för den som får hjälpa någon, det är alltså inte en uppoffring att hjälpa andra, båda vinner på det. Känslan av samhörighet har positiva effekter på hälsa och välbefinnande (Strang, 2014, ss. 138-140).

Under hela e-klubbsverksamheten får deltagarna känna gemenskap och märka att de inte är ensamma utan att det finns andra som är i liknande situation. Genom detta förebygger e-klubben ensamhet. Här har de möjlighet att umgås, byta tankar med andra och dela med sig av sina erfarenheter. Som beskrevs ovan är det viktigt att både få hjälp och att få hjälpa andra. Under denna träff får deltagarna rita sin egen nätverkskarta och fundera på vilka styrkor det finns i deras nätverk (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, s. 52). Kanske de andra deltagarna redan finns med på deras nätverkskarta? Deltagarna får även fundera på hur de kan hjälpa och stöda varandra för att förebygga ensamhet och på vilket sätt social gemenskap kan ge dem styrka (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, s. 52). De kan även fundera på vad denna e-klubb har gett dem med tanke på social samhörighet.

6.2.6 Träff 6: Hur kan man stöda barnet?

E-klubben fokuserar inte endast på ensamstående föräldrar, utan på hela familjen inklusive barn. Föräldrarna oroar sig ofta för hur barnet har det och hur barnet mår. För barnet som lever med en ensamstående förälder är skyddsfaktorer en trygg levnadsmiljö, rutiner i vardagen, positiv och trygg relation till föräldern – att barnet blir hört och att barnet får

närhet. (Niemelä & Kääriäinen, 2008, ss. 50-58). Denna träff fokuserar på barn och föräldraskap. Enligt Föräldr@styrka kan det vara bra att diskutera om olika roller i föräldraskapet. Med hjälp av föräldraskapets rollkarta kan man kartlägga familjens situation och även diskutera vad det betyder att vara psykiskt, och inte endast fysiskt, nära barnet. (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, s. 51). Under träffen kan man även fokusera på uppfostringsmetoder, att sätta regler och gränser, kommunikation och information om barns utveckling (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, s. 36).

6.2.7 Träff 7: Information om stödformer

Enligt Föräldr@styrka kan det för många vara ett stort steg att be om utomstående hjälp. Orsaken till att man drar sig för att be om stöd varierar förstås, men exempel på vanliga orsaker är att man vill klara sig själv, att man inte känner till de stödmöjligheter som finns, att man har tidigare dåliga erfarenheter av hjälp och stöd, att man inte orkar be om hjälp, att man förnekar svårigheterna eller att man tror att svårigheterna kommer att gå över utan utomstående hjälp. (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, ss. 37-38). Därför kunde man i en träff ge information om stöd som kan vara till nytta för ensamstående föräldrar. För att göra deltagarna aktiva kunde de få dela med sig av erfarenheter kring stöd och få tillfälle att fråga om det är någonting de undrar över gällande den hjälp och det stöd som finns att få. Detta förutsätter förstås att handledaren är påläst och expert på ämnet, alternativt kan en utomstående person kontaktas.

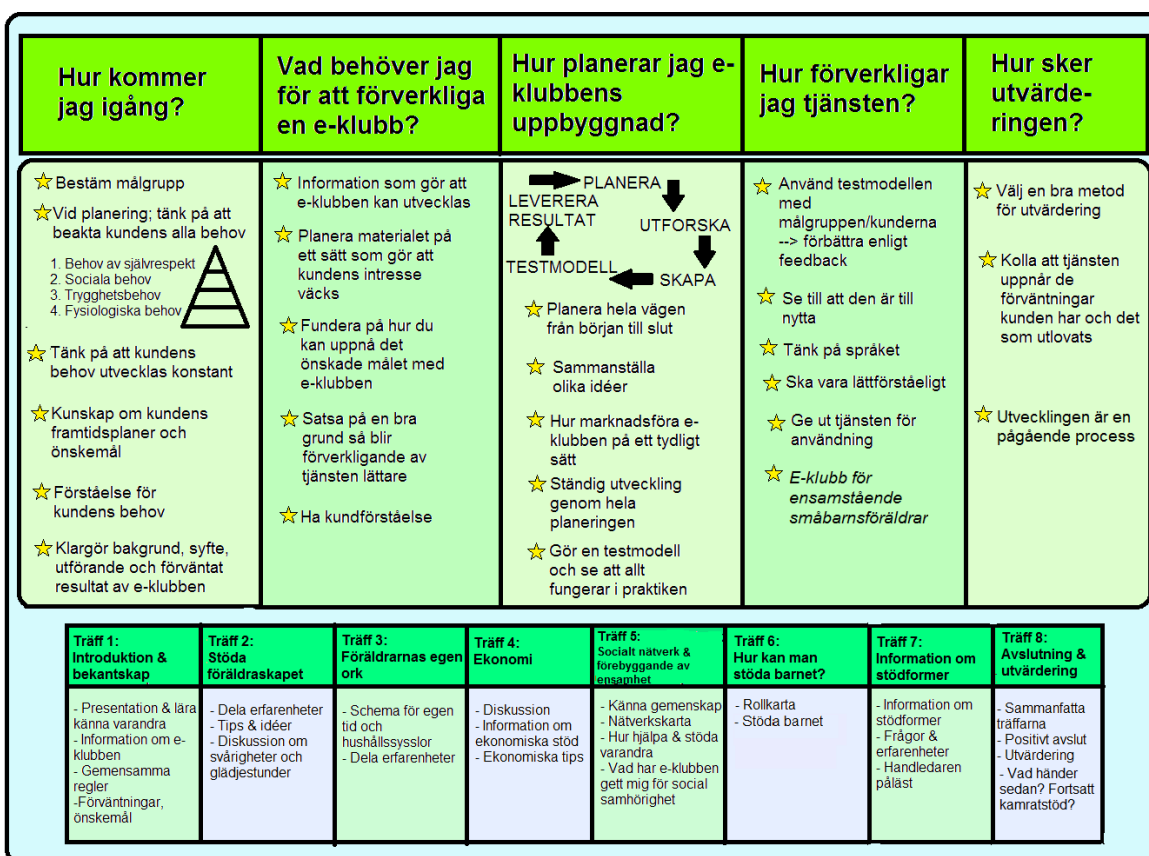
6.2.8 Träff 8: Avslutning och utvärdering

För att få ett bra slut på e-klubben är det viktigt med en avslutning. På denna träff kan man sammanfatta alla träffar och knyta ihop hela e-klubben. Man kan själv välja hur man vill lägga upp avslutningen, huvudsaken är att den blir rolig och att alla kan minnas e-klubben som något positivt. Här får även deltagarna utvärdera e-klubben och berätta hur de har upplevt den. Man kan i förväg ge färdiga frågor till deltagarna så att de kan förbereda sina svar. Enligt Föräldr@styrka kan man använda frågor som "Hur kändes det att jobba tillsammans?", "Hur gick processen?" och "Lärde du dig något om dig själv?" (Björk, Enqvist, & Gottberg, 2016, s. 53). Gruppmedlemmarna diskuterar även vad som händer efter att e-klubben tar slut och eventuellt fortsatt kamratstöd.

7 Diskussion

E-klubsverksamheten är en relativt ny form av kamratstöd, men eftersom tekniken hela tiden går framåt kommer internettjänsterna säkert att öka. Eftersom fenomenet är nytt, finns det ännu inte särskilt mycket information om e-klubbar och hur de kan byggas upp och användas inom social- och hälsovårdssektorn. Arbetet består av två olika delar och därmed har även två olika resultat uppnåtts. Resultaten i detta arbete är modellen för professionella och e-klubben för ensamstående föräldrar.

Modellen för professionella möjliggör utveckling av flera e-klubbar för olika målgrupper och gör att e-klubsmetoden blir mer användbar och tillgänglig. På basen av att det inte finns så mycket stödtjänster för svenskspråkiga ensamstående föräldrar, anser skribenterna i detta arbete att det finns behov av e-klubben som byggts upp. På grund av dessa faktorer kan det här examensarbetet anses vara till nytta och ha goda användningsmöjligheter.

Figur 16. Slutresultat.

Syftet med projektet E-clubbing är att främja hälsa, välbefinnande och delaktighet hos utsatta personer och att genom stöd av personer i liknande situationer stärka deltagarnas egna resurser (Julin, 2016). Vid e-klubbens uppbyggnad har dessa delområden tagits i beaktande. Syftet med examensarbetet är att skapa en modell för professionella och en e-klubbsmodell för ensamstående småbarnsföräldrar. Dessa två modeller har byggts upp och därmed kan konstateras att syftet har uppnåtts.

Frågeställningarna är ”Hurdant stöd är ensamstående småbarnsföräldrar i behov av?”, ”Hur kan man utgående från ensamstående småbarnsföräldrars behov bygga upp en e-klubb som stöder hela familjen?” och ”Vad behöver man som professionell ta i beaktande då man bygger upp en e-klubb?”. Valet av dem grundar sig på att få en så bred bild av ensamstående föräldrars situation som möjligt, för att kunna ge den hjälp och det stöd som faktiskt behövs och på att erhålla nödvändig information för att kunna skapa en modell för uppbyggnad av en e-klubb. Valda frågeställningar har varit lämpliga för detta arbete eftersom de har möjliggjort uppbyggnad av en e-klubb för ensamstående föräldrar. De har även lett till kunskap som varit nödvändig för att kunna göra en modell för hur professionella kan skapa sin egen e-klubb. I arbetet har undersökts det som utlovats, det vill säga frågeställningarna har blivit besvarade. Bland annat detta ökar tillförlitligheten i arbetet.

Den första frågeställningen är ”Hurdant stöd är ensamstående småbarnsföräldrar i behov av?”. I utredningen av ensamstående småbarnsföräldrars stödbehov i kapitel 5.1 framkommer det att behov av stöd finns gällande hälsa, ekonomi, föräldraskap och det sociala nätverket. I allmänhet finns störst behov av stöd gällande ekonomi och förstärkande av resurser. Det är viktigt att komma ihåg att alla människor är unika och därför har inte heller alla ensamstående föräldrar samma behov.

Den andra frågeställningen är ”Hur kan man utgående från ensamstående småbarnsföräldrars behov bygga upp en e-klubb som stöder hela familjen?”. Som svar på frågan finns det en e-klubbsmodell med innehåll som stöder ensamstående föräldrar i deras föräldraskap, se kapitel 6.2. Genom att delta i e-klubben får deltagarna kamratstöd, information, tips och idéer, vilket främjar hälsa och välbefinnande. Mår föräldrarna bra gynnar det hela familjen.

Tredje frågeställningen i arbetet är ”Vad behöver man som professionell ta i beaktande då man bygger upp en e-klubb?”. Svaret på denna fråga finns beskrivet i textform i kapitel 3.5 och visualiserat som slutprodukt i bilaga 5. Som professionell behöver man beakta alla

delar av tjänstedesignprocessen, det vill säga behov, forskning, planering, tjänsteproduktion och utvärdering. Frågor som stöder den professionella i uppbyggnaden av en e-klubb är ”Hur kommer jag igång?”, ”Vad behöver jag för att förverkliga en e-klubb?”, ”Hur planerar jag e-klubbens uppbyggnad?”, ”Hur förverkligar jag tjänsten?”, ”Hur sker utvärderingen?”.

Inom examensarbetsprojektet har det inte funnits tid för testning (piloting) av varken modellen för professionella eller e-klubben för ensamstående föräldrar. Genom att rekrytera ensamstående föräldrar till testning av e-klubben, kan man ta reda på hur e-klubben vid behov kan vidareutvecklas för att motsvara behov och förväntningar på bästa möjliga sätt. Viktigt att tänka på är att tjänstedesign är en iterativ process, med andra ord en ständigt pågående process som utvecklas efterhand. Vidare kan man, för att testa modellen för professionella, rekrytera en professionell inom social- och hälsovårdssektorn som får prova på att bygga upp en e-klubb med hjälp av anvisningarna i detta arbete (kapitel 3 och bilaga 5). För skribenterna till detta arbete skulle det ha varit givande att göra en piloting för att få mera kunskap om hur resultatet fungerar i praktiken. Det har varit utmanande att hitta vetenskapliga källor om målgruppen samt e-klubben som metod. Eftersom både olika familjesituationer och internetjänster blir allt vanligare, kan det antas att det om ett par år finns mera information om dessa. Då skulle det finnas möjlighet att ytterligare fördjupa sig i dessa ämnen.

Många av de kompetenserna som finns uppräknade i inledningen uppnås genom detta examensarbete. Den etiska kompetensen är alltid central i socionomyrket. I detta arbete syns det främst genom respekt för målgruppen och tydliggörande av att alla ensamstående föräldrar har olika livssituationer och behov. Kompetens i det sociala områdets servicesystem erhålls eftersom skribenterna har gjort en kartläggning av det stöd som finns tillgängligt för enföräldersfamiljer. Kompetens gällande forskningsbaserad utvecklings- och innovationsverksamhet uppnås eftersom detta arbete bidrar till utveckling av virtuella tjänster inom social- och hälsovården. Att arbeta resursförstärkande och använda resursförstärkande metoder bland barn och familjer är centrala kompetenser för barnträdgårdsläraryrket och även i detta projekt. Som socionom är det viktigt att arbeta mångprofessionellt. Detta kommer fram i arbetets del där e-klubbsträffarna beskrivs. Träffarna innehåller information som hör till socionomers och barnträdgårdslärares kunnande, men även stöd som kan fås via andra professionella och på så vis blir arbetet mångprofessionellt. Genom att ge bästa möjliga stöd till föräldrarna tryggs barnens

omsorg och uppväxt. På så vis uppnås kompetensen i att kunna arbeta barn- och familjecentrerat.

Etiken syns genom hela arbetet. Skribenterna har haft god yrkespraxis och hållit arbetet på en professionell nivå. Personliga åsikter har inte påverkat arbetet. Layouten i arbetet är tydlig och lättförståelig. Bilder och bilagor används för att komplettera, sammanfatta och tydliggöra texten. Arbetet har språkgranskats av utomstående för att garantera att språket är korrekt. Det har strävats till god tillförlitlighet under hela arbetsprocessens gång. Exempel på faktorer som bidrar till god tillförlitlighet i detta arbete är noggrann dokumentering och korrekt användning av pålitliga källor.

Examensarbetet har varit en process. Under processens gång har ny kunskap och nya insikter ständigt uppkommit, examensarbetet har alltså genomgått en pågående utveckling. Även om processen hela tiden har levt, har det genom hela processen funnits en klar målsättning med arbetet. Beställningen har från början till slut funnits som grund för arbetet. Tjänstedesignmetoden har gjort det möjligt att nå slutresultatet och fungerar som en röd tråd genom hela arbetet.

Källförteckning

- Alasalmi, P., 2011. *Loistava yksinhuoltajuus*. Juva: Gummerus.
- Alfvén, M. & Hofsten, K., 2004. *Skilsmässan- om barn och föräldrar*. Stockholm: Prisma AB.
- Alrutz, K., 2012. Verksamhetsutveckling via e-hälsoverktyg inom logopedi. Ur verket G. Gard, & A. Melander Wikman, *E-hälsa - innovationer, metoder, interventioner och perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Angsell, M. & Grönkvist, S., 2013. *Barnets upplevelse av skilsmässa och föräldrars konflikter*. Västerås: BRIS Barnets rätt i samhället.
- Avomaa, P., 2008. *Eroajan ABC*. Hämeenlinna: Minerva.
- Bak, M., 2012. Ensam mor- familjen. ur verket M. Bäck- Wiklund;& T. Johansson, *Nätverksfamiljen*. Stockholm: Natur och kultur.
- Baranowska-Rataj, A., Matysiak, A. & Mynarska, M., 2013. Does lone motherhood decrease women´s happiness? *J Happiness Stud*.
- Barnavårdsföreningen i Finland, 2017. *Stöd till familjer*. http://www.bvif.fi/sv/omoss/stod_till_familjer/ [Hämtat: 31.1.2017].
- Bartfai, A. & Boman, I.-L., 2012. Ny teknik och rehabilitering - erfarenheter och möjligheter. Ur verket G. Gard & A. Melander Wikman, *E-hälsa - innovationer, metoder, interventioner och perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Björk, C., Enqvist, G. & Gottberg, Å., 2016. *Föräldr@styrka - en e-klubb för småbarnsföräldrar*. Åbo: Yrkeshögskolan Novia.
- Blomdahl, F. & Eriksson, B., 1998. *Social omsorg och socialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.
- Broberg, M. & Tähtinen, J., 2009. Perheen toimivuus ja vanhemmuus yksinhuoltajaperheissä. Ur verket K. Forssén;A. Haataja;& M. Hakovirta, *Yksinhuoltajuus Suomessa*. Helsinki: Väestöliitto.
- Christensen, G., 2008. *Psykologins vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Citatburken (u.å.). *Citatburken.se*. <http://www.citatburken.se/s/att-vara-ensamst%C3%A5ende-f%C3%B6r%C3%A4lder-%C3%A4r-dubbelt-arbetetv%C3%A5-g%C3%A5nger-stress-och-tv%C3%A5-g%C3%A5nger-t%C3%A5rar-men-ocks%C3%A5-dubbelt-kramar-dubbelt-k%C3%A4rlek-och-tv%C3%A5-90220/> [Hämtat: 20.3.2017].
- Cocozza, M., 2016. *Leva som föräldrar*. Litauen : Gothia fortbildning.
- Ejvegård, R., 2009. *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Eriksson, L., 2012. Telerehabilitering - interaktiv videobaserad sjukgymnastik. Ur verket G. Gard, & A. Melander Wikman, *E-hälsa - innovationer, metoder, interventioner och perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

- Forssén, K., Haataja, A. & Hakovirta, M., 2009. Yksinhuoltajien asema suomalaisessa hyvinvointivaltiossa. Ur verket K. Forssén;A. Haataja;& M. Hakovirta, *Yksinhuoltajuus suomessa*. Helsinki: Väestöliitto.
- FPA., 30. 11 2016. *Skilsmässa i familjen*. <http://www.kela.fi/web/sv/skilsmassa-i-familjen> [Hämtat: 30.1.2017].
- Försäkringskassan, 2016. *Barnhushållens ekonomi- resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken 2016*. Socialförsäkringsrapport.
- Gard, G., 2012. Hälsopromotion i arbetslivet - är IKT ett verktyg för ökad hälsa? Ur verket G. Gard, & A. Melander Wikman, *E-hälsa - innovationer, metoder, interventioner och perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Haataja, A., 2009. Kuka on yksinhuoltaja? Yksinhuoltajien määrä ja profiili eri aineistojen valossa. Ur verket K. Forssén;A. Haataja;& M. Hakovirta, *Yksinhuoltajuus Suomessa*. Helsinki: Väestöliitto.
- Hansson, K., Hedenbro , M., Lundblad , A.-M., Sundelin, J. & Wirtberg, I., 2001. *Familjebehandling på goda grunder - en forskningsbaserad översikt*. Stockholm: Gothia.
- Hawkins, P. & Shohet, R., 2008. *Handledning inom behandlade yrken*. Lund: Studentlitteratur.
- Hellsten, T., 2000. *Föräldraskap med makt och ansvar*. Helsingfors: Församlingsförbundets Förlag Ab.
- Hokkanen, T., 2005. *Äitinä ja isänä eron jälkeen. Yhteishuoltajavanhemmuus arjen kokemuksena*. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Holm, P., Holst, J., Balch Olsen, S. & Perit, B., 2001. *Liv och kvalitet i omsorg och pedagogik*. Lund: Studentlitteratur.
- Huttunen, J., 2001. *Isänä olemisen uudet suunnat*. Juva: PS-kustannus.
- Hydén, M. & Hydén , L.-C., 2002. *Samtal om den nya familjen och det eviga föräldraskapet*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Jalakas, I., 2002. *Mera jävlar anamma, mamma!* Uddevalla: Alfabetabokförlaget AB.
- Janhunen, T. & Pauni, R., 2014a. *Ohjaajan opas - ilman toista vanhempaa kasvavien alakouluikäisten lasten vertaisryhmä*. YVPL. <http://www.yvpl.fi/fileadmin/tiedostot/leija/leija-opas-lastenryhma.printti.pdf> [Hämtat: 2.2.2017].
- Janhunen, T. & Pauni, R., 2014b. *Ohjaajan opas - yksin lastaan kasvattavien vanhempien vertaisryhmä*. YVPL. <http://www.yvpl.fi/fileadmin/tiedostot/leija/leija-opas-vanhempienryhma.printti.pdf> [Hämtat: 2.2.2017].
- Julin, B., 2016. Avdelningen för vård och det sociala området- projektbeskrivning för examensarbeten. *E-clubbing med barn, unga, familjer och seniorer*.
- Klasson, M., 2005. *Handbok för separerade föräldrar- om det svåra, men nödvändiga samarbetet- för barnets skull*. Uddevalla: Informationsförlaget/ Samhälle.

- Koskela, R., 2009. *Ero lapsiperheessä - miten tukea lasta ja vanhempia?* Helsinki: Paintek Pihlajamäki Oy.
- Løvlie, L., Polaine, A. & Reason, B., 2013. *Service Design – From Insight to Implementation*. New York: Rosenfield Media.
- Magne Holm, I. & Krohn Solvagnar, B., 2001. *Forskningsmetodik - om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Mäkijärvi, L., 2014. *Kahden kodin lapset. Miten tuen lasta vanhempien erossa*. Jyväskylä: Docendo Oy.
- Niemelä, S. & Kääriäinen, A., 2008. *Millan isä ja äiti eroavat - miten lasta voi auttaa vanhempien erotessa*. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Nilsson, I., 2012. Seniorers inklusion och delaktighet i samhället genom internet. Ur verket G. Gard, & A. Melander Wikman, *E-hälsa - innovationer, metoder, interventioner och perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Noble, C. L., Eby, L. T., Lockwood, A. & Allen, T. D., 2004. *Attitudes toward Working Single Parents: Initial Development of a Measure*. Educational and Psychological Measurement.
- Oikeus.fi. (u.å.). *Vårdnad om barn*. Internationella bortföranden av barn. <https://oikeus.fi/sv/index/Broschyrrer/kansainvalinenlapsikaappaus/lapsenh uolto.html> [Hämtat: 3.4.2017].
- Pauni, R., 26.11.2012. *Leija*. Innokylä. <https://www.innokyla.fi/web/hanke106528/etusivu/- /kommentointi/muokkaa/1/0/0> [Hämtat: 13.4.2017].
- Ringmar, E., 2010. *Var femte mamma är ensamstående*. Välfärd. http://www.scb.se/statistik/_publikationer/le0001_2010k02_ti_03_a05ti100 2.pdf [Hämtat: 24.1.2017].
- Rotary., 2016. *What you need to know about E-clubs?* Rotary My Rotary. <https://www.rotary.org/myrotary/en/document/what-you-needknow-> [Hämtat: 13.4.2017].
- Rotkirch, A., 2014. *Tillsammans - om familjelivets härlighet och svårighet*. Borgå: Schildts & Söderströms.
- Ruishalme, O. & Saaristo, L., 2007. *Elämä satuttaa. Kriisit ja niistä selviytyminen*. Helsinki: Tammi.
- Sinkkonen, J., 2000. *Tillsammans med pappa*. Smedjebacken: Forum.
- Social- och hälsovårdsministeriet. (u.å.). *Etiska rekommendationer för social- och hälsovården*. ETENE. <http://etene.fi/documents/1429646/1555962/ETENE+brochyr+sve.pdf/7f3a 9eff-7ec1-4cb4-ab17-8ecba614620d> [Hämtat: 19.4.2017].
- Sosiaalialan AMK-verkosto, 2016. *YH-nätverket för det sociala området*. Kuopio: Innokylä.fi. <https://www.innokyla.fi/documents/1167850/13ce730a-9d81- 4905- 8a85-4fe87e7136f2> [Hämtat: 18.5.2017].

- Stickdorn, M. & Schneider, J., 2011. *This is service design thinking*. Amsterdam: BIS Publishers.
- Strang, P., 2014. *Att höra till- om ensamhet och gemenskap*. Stockholm: Natur och kultur.
- Sunnerhagen, K., 2012. Nyttjande av IKT inom rehabilitering. Ur verket G. Gard, & A. Melander Wikman, *E-hälsa - innovationer, metoder, interventioner och perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Suominen, R. & Nurmela, S., 2011. *Verkko-opettaja*. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Söderlund, A., & Bring, A., 2012. Intervention via internet vid smärtrelaterade problem. Ur verket G. Gard, & A. Melander Wikman, *E-hälsa - innovationer, metoder, interventioner och perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- THL., 2017a. *Lapset, nuoret ja perheet - peruspalvelut*. THL. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut> [Hämtat: 5.2.2017].
- THL., 2017b. *Yksinhuoltajien terveys*. <httpwww.thl.fi/sv/tutkimus-ja-asiatuntijatyo/vaestotutkimukset/lapsiperhekysely/tuloksia/yksinhuoltajien-terveys> [Hämtat: 17.1.2017].
- Tilastokeskus, 2016. Tilastokeskus. *Perheiden määrä jatkaa lievää kasvuaan*. http://tilastokeskus.fi/til/perh/2015/perh_2015_2016-05-30_tie_001_fi.html?ad=notify [Hämtat: 5.2.2017].
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A., 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Tammi.
- Tuovinen, P., 2014. Isyys yksinhuoltajaisien kertomana. Teoksessa P. Eerola;& J. Mykkänen, *Isän kokemus*. Tampere: Gaudeamus.
- Tuulaniemi, J., 2011. *Palvelumuotoilu*. Helsinki: Talentum.
- Tveiten, S., 2014. *Yrkesmässig handledning- mer än ord*. Lund: Studentlitteratur.
- Vaahtojärvi, K., 2011. Palvelukonseptien arviointi. Ur verket S. Miettinen, *Palvelumuotoilu - uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen*. Teknologiainfo Teknova Oy.
- Warshak, R. A., 2012. *Eromyrkky, Kuinka suojella lasta avioerotilanteessa*. Juva: Bookwell Oy.
- Wikberg Nilsson, Å., Ericson, Å. & Törnlin, P., 2015. *Design - Process och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Yhden vanhemman perheiden liitto ry. (u.å.). *Yhden vanhemman perheiden liitto ry*. YVPL: <http://www.yvpl.fi/etusivu/> [Hämtat: 10.2.2017].
- Yrkeshögskolan Novia, 2014. *Läroplaner för studerande med studiestart hösten 2014*. Yrkeshögskolan Novia. <https://www.novia.fi/utbildning/ansokan-och-studier/laroplaner/2014/?id=10347> [Hämtat: 26.4.2017].

Finlands författningssamling

- Hälso- och sjukvårdslag 30.12.2010/1326. www.finlex.fi [Hämtat: 4.2.2017].
- Lag om småbarnspedagogik 19.1.1973/36. www.finlex.fi [Hämtat: 4.2.2017].
- Lag om underhåll för barn 5.9.1975/704. www.finlex.fi [Hämtat: 30.1.2017].
- Lag angående vårdnad om barn och umgängesrätt 8.4.1983/361. www.finlex.fi [Hämtat: 3.4.2017].
- Socialvårdslagen 30.12.2014/1301. www.finlex.fi [Hämtat: 16.1.2017].

Figurförteckning

Figur 1. Processbeskrivning i bildform.	3
Figur 2. Process till slutresultat.	5
Figur 3. Sammanställning av tjänstedesign.	10
Figur 4. Behov.	12
Figur 5. Forskning.....	13
Figur 6. Planering.....	14
Figur 7. Tjänsteproduktion.	16
Figur 8. Utvärdering.....	17
Figur 9. Modell för professionella.	18
Figur 10. Hur kommer jag igång?	19
Figur 11. Vad behöver jag för att förverkliga en e-klubb?	20
Figur 12. Hur planerar jag e-klubbens uppbyggnad?	21
Figur 13. Hur förverkligar jag tjänsten?.....	22
Figur 14. Hur sker utvärderingen?.....	23
Figur 15. E-klubbsträffar.....	39
Figur 16. Slutresultat.	43

Projektbeskrivning

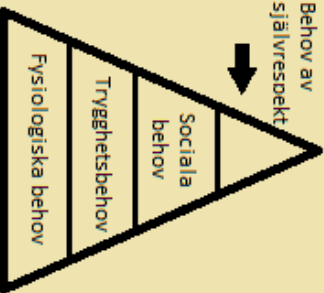
Avdelningen för vård och det sociala området
Projektbeskrivning för examensarbeten

Projektets namn: e-clubbing med barn, unga, familjer och seniorer
Projektansvarig lärare: Bodil Julin
<p>Projektbeskrivning:</p> <p><u>Bakgrund</u> Digitala serviceformer designas och utvecklas för att komplettera och delvis ersätta traditionella serviceformer inom social- och hälsovård. För barn, unga och föräldrar som växt upp i en digitaliserad värld är tillgången på snabbt stöd en nödvändighet. Socialt stöd och digital gemenskap ses som en naturlig del i tillvaron. För seniorer erbjuder digitala serviceformer en möjlighet att aktivera sig och integreras i den digitala världen.</p> <p><u>Syfte</u> Syftet med e-klubbarna är att främja hälsa, välbefinnande och delaktighet hos barn, unga, familjer och seniorer samt att genom stöd av likställda stärka deltagarnas egna resurser.</p> <p><u>Utförande</u> Inom examensarbetet utarbetas ett koncept för e-klubbar som en ny serviceform för resursförstärkande arbete. Studerande utgår från material som hittills producerats inom projektet och färdigställer strukturer och innehåll för e-klubbar för barn, vuxna och närståendevårdare; föräldrar och äldre.</p> <p><u>Förväntade resultat</u> Projektet förväntas resultera i ett övergripande koncept med färdiga målgruppsinriktade modeller för e-klubbar som finns tillgängliga på projektets hemsida och lanseras på konferensen Mångprofessionell social- och hälsovård hösten 2017.</p>
Partners: Folkhälsan. Projektet är fondfinansierat.
Projektid: 1.1.2016–31.12.2017
<p>Lärdomsprovets kompetenser:</p> <p>I lärdomsprovet fördjupar studerande sina kunskaper och färdigheter inom ett till utbildningsprogrammet hörande centralt kompetensområde.</p> <p><u>Forskning och utveckling</u> Studerande kan systematiskt utveckla sitt yrkesområde och har förmåga att på ett vetenskapligt sätt presentera, diskutera och granska utvecklingsprojekt.</p> <p><u>Mångprofessionellt arbetssätt</u> Studerande kan utföra forsknings- och utvecklingsverksamhet i mångprofessionella team.</p> <p><u>Resursförstärkande intervention och aktion</u> Studerande kan tillämpa ett resursförstärkande perspektiv på utredning, utveckling och utvärdering av resursförstärkande yrkespraxis inom social- och hälsovård.</p> <p><u>Vårdvetenskapligt förhållningssätt</u> (för Utbildning till sjukskötare och hälsovårdare) Reflektion och tillämpning av vårdvetenskapens metaparadigm enligt utbildningsprogrammets instruktioner för vårdvetenskap.</p>

Projektplanen uppgjord

(Åbo, 29.11.2016. Bodil Julin)

Sammanställning av tjänstedesign

Behov	Forskning	Planering	Tjänste- produktion	Utvärdering
<p>Behov av självrespekt</p> <p>Materiella, emotionella och sociala behov -utvecklas konstant</p> <p>Förståelse för kundens behov, medveten om kundens framtidsplan och värderingar</p> <p>Bakgrund, syfte, utförande, det förväntade resultatet</p>	<p>Målet = få information som leder till att e-klubben förbättras</p> <p>Materialet utformas så att man får deltagarna intresserade och involverade</p> <p>Planering av produkten = hur uppnå målet?</p> <p>Tid och kvalitet</p> <p>Målgruppsanalys</p>	<p>Planera</p> <p>Utforska</p> <p>Leverera resultat</p> <p>Skapa</p> <p>Prototyp</p> <p>Planera hela vägen från början till slut</p> <p>Sammanfatta olika idéer</p> <p>Hur nå målgruppen? Tydliga användningsinstruktioner</p> <p>Ändras efterhand, inte fastslagen från början</p> <p>Testmodell-> utvecklas till det slutliga konceptet</p>	<p>Intervju och diskussion med användaren</p> <p>Lättförståeligt, till nytta, fungerar det visuella, språket, förbättringsförslag</p> <p>Tänka på att få det att fungera praktiskt</p>	<p>Val av utvärderingsmetod enligt situation</p> <p>Tjänsten ska uppnå de förväntningar som kunden byggt upp</p>

Artikelsökning

Datum	Sökord	Avgränsning	Databas	Träffar	Använda källor
12.1.2017	Yksinhuoltaja	-	Arto	19	1 (artikel-samling)
12.1.2017	Single parent	Januari 2010 – nu	EBSCO	381	0
12.1.2017	Single parents + difficulties	2013 – nu	ERIC	72	0
16.1.2017	Ensamstående mammor läkartidningen	2010- nu	Google Scholar	169	0
16.1.2017	Ensamstående föräldrar läkartidningen	2010- nu	Google Scholar	217	0
16.1.2017	Ensamstående läkartidningen	2010- nu	Google Scholar	315	0
22.1.2017	Single motherhood	2010- nu	EBSCO	97	0
22.1.2017	Single parenthood	2010- nu	EBSCO	144	0
27.1.2017	Ensamstående pappor läkartidningen	2010- nu	Google Scholar	209	0
29.1.2017	Yksinhuoltajuus	2013- nu	Google Scholar	454	0

29.1.2017	Yksinhuoltajuus	2010-2012	Google Scholar	302	0
13.2.2017	Single parents	-	ResearchGate	?	1
22.3.2017	Single motherhood	-	Springer Link	?	1

Processbeskrivning

Datum	Gemensamma grupphandledningstillfällen och individuella handledningstillfällen
11.01.2017	Introduktion till projektet e- clubbing. Indelning till mindregrupper. Denna examensarbetsgrupp uppstod: Ensamstående föräldrar; Viktoria Holmqvist, Lillinoora Nevala, Rebecca Johansson oh Sandra Rehn.
18.01.2017	Information om blueprint av gästföreläsare. Uppbyggnad av den gemensamma övergripande strukturen. Alla grupper blev tilldelade varsin del inom denna övergripandestruktur. Arbete kring vår del i den gemensamma övergripande strukturen började.
25.01.2017 Idéseminarium	Presenterade uppbyggnaden av vårt examensarbete om ensamstående föräldrar. Visualisering kring vår gemensamma övergripande struktur (se bilaga 2).
01.02.2017	Genomgång av innehållsförteckning och vad examensarbetet bör innehålla.
15.03.2017	Individuell handledning påbörjades istället för gemensamma handledningstillfällen. Diskussion kring vårt examensarbete.
29.03.2017 Mellanseminarium	Presentation av vårt examensarbete (kring vad som gjorts och vad som ännu ska göras) inför hela gruppen inom projektet e-clubbing. Feedback av opponenter och handledare.
05.04.2017	Individuell handledning. Diskussion kring vårt examensarbete, lite nya synvinklar på arbetet då ny handledare var på plats. Diskussion främst kring modellen för professionella, hur bygga upp och gå vidare från tankarna kring hur modellen kunde se ut.

19.04.2017	Individuell handledning med feedback på arbetet. Gemensam grupphandledning med information om inlämning av arbetet och om opponentskap.
26.04.2017	Individuell handledning. Fått en sista feedback av handledarna. Fått bekräftelse på att arbetet strax är färdigt för inlämning.

Slutresultat- Modell för professionella

